

Cultuurhistorische Verkenning Straatweg 76a te Breukelen

Utrecht, november 2016

W E V E R S & V A N L U I P E N

architecten en bouwhistorici

Foto omslag: [REDACTED] 05-05-2015.

WEVERS & VAN LUIPEN

© NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERMENIGVULDIGD ZONDER (SCHRIFTELIJKE) GOEDKEURING VAN DE OPDRACHTGEVER OF DE AUTEURS

INHOUDSOPGAVE

	INHOUDSOPGAVE
Woord vooraf	5
beschrijving	7
Opstellen	17
Ruimtelijke Analyse	37
Waardering	43
Geraadpleegde archieven en literatuur	47
Bijlage cartografische afbeeldingen	49
Bijlage situatietekening met cultuurhistorische waarden	53
Bijlage topografische afbeeldingen	57

WOORD VOORAF

Het terrein van Straatweg 76A is aan westzijde van de Vecht gelegen tussen de voormalige buitenplaatsen Boom en Bosch in het noorden en Vreedenoord in het zuiden. De bebouwing op het terrein bestaat uit een L-vormig woonhuis met kantoor uit 1976 en enkele schuren.

De heer [REDACTED] zoon van de eigenaar/bewoner van Straatweg 76A, is voornemens om ter plaatse van het verblijf van de schappen, dat staat tegen de bosrand in het westen, een woning te realiseren. De cultuurhistorische verkenning heeft tot doel de cultuurhistorische waarden van het terrein van Straatweg 76A inzichtelijk te maken. Hier toe worden ook de omliggende percelen met opstallen beschouwd. De cultuurhistorische waardering vormt een verdieping op de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Stichtse Vecht.

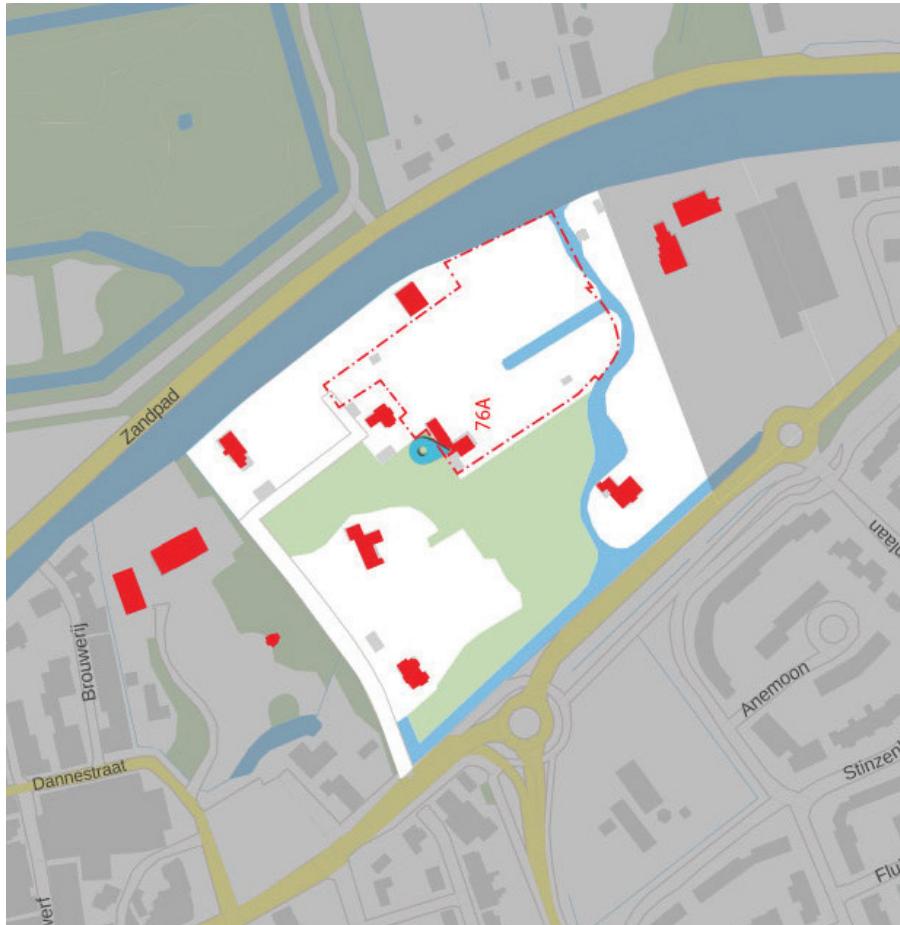
Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Haaksman Rentmeesters BV, gedurende de maand november 2016. Het veldwerk werd verricht door ir. Leo Wevers en ir. Herman van Essen op 27 oktober 2016, waarbij de cultuurhistorische landschappelijke elementen en gebouwen werden gefotografeerd.

Onderzoek is gedaan in onder andere de archieven van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed te Amersfoort en Het Utrechts Archief. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd tot het terrein tussen de voormalige buitenplaatsen Boom en Bosch en Vreedenoord, met de Straatweg als westelijke en de Vecht als oostelijke begrenzing.

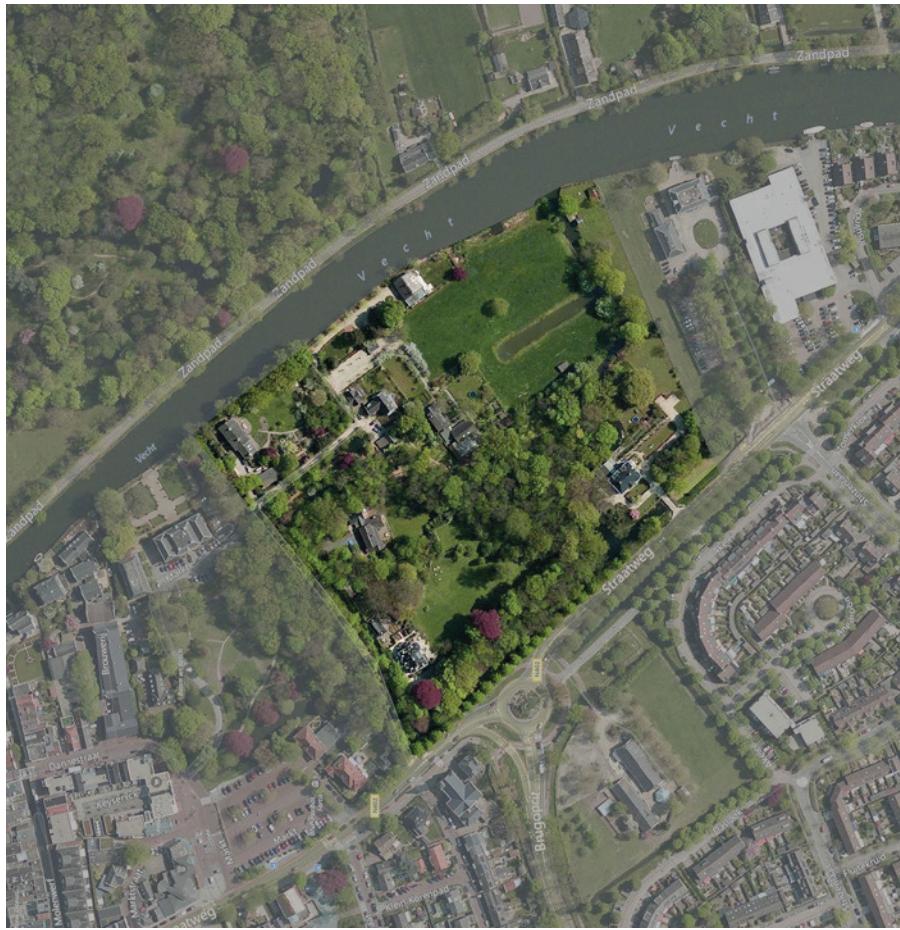
Tijdens het onderzoek hebben wij hulp en ondersteuning mogen vinden van diverse personen. Wij zijn onder andere dank verschuldigd aan mevrouw J. Kok van Het Utrechts Archief voor de inzage van het historische kaartmateriaal. Moge dit onderzoek bijdragen aan een passende en zorgvuldige ontwikkeling van het terrein van Straatweg 76A.

Utrecht, 28 november 2016

ir. Leo Wevers
ir. Herman van Essen

afbeelding 1. Luchtfoto (noordgericht) van het onderzochte terrein dat wordt begrensd door de Vecht in het oosten en de Straatweg in het westen, en in het noorden door buitenplaats Boom en Bosch en in het zuiden door buitenplaats Vreedenoord. Bron: <http://www.bing.com/maps>.

afbeelding 2. Topografische kaart van het onderzoeksgebied. De rood gemarkeerde opstellen worden in het volgende hoofdstuk behandeld. Bron: <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>.

BESCHRIJVING

Situering en begrenzing

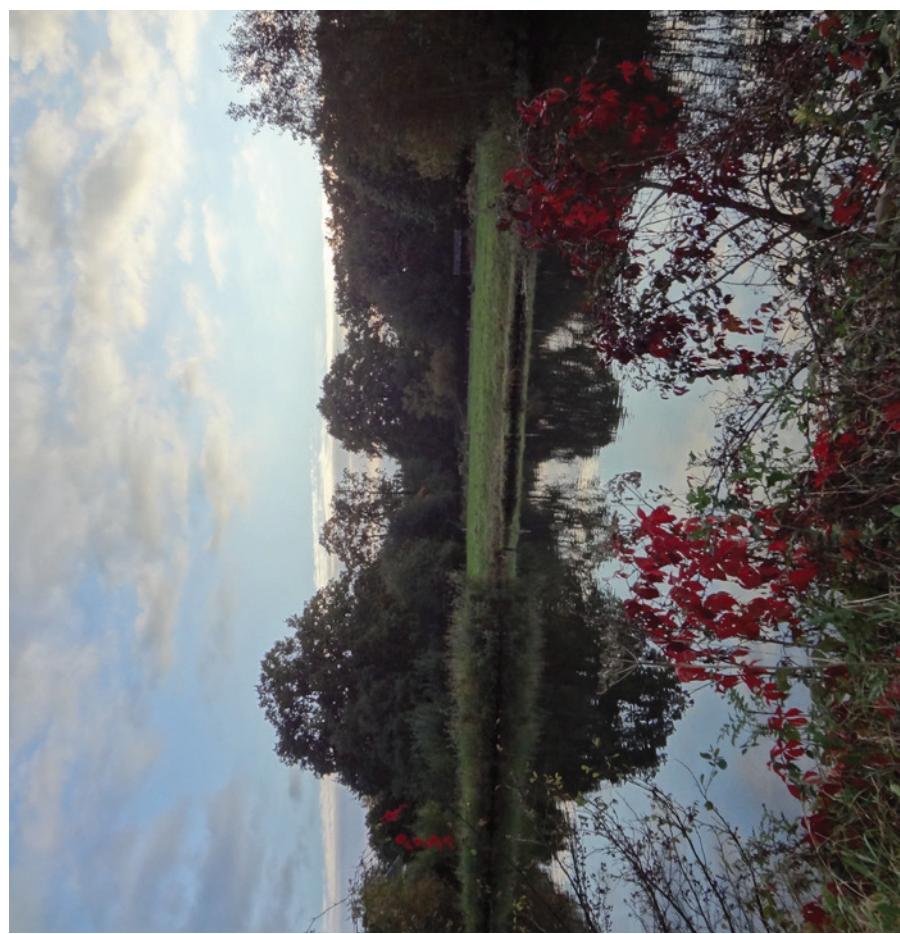
Het onderzoeksgebied wordt aan de noordzijde begrensd door het 'Laantje van Grigia', aan de oostzijde door de rivier de Vecht, aan de zuidzijde door buitenplaats Vreedenoord en aan de westzijde door de Straatweg. Het onderzoeksgebied ligt ingesloten tussen de voormalige buitenplaatsen Boom en Bosch in het noorden en Vreedenoord in het zuiden. Ten noorden van het onderzoeksgebied is de dorpskern van Breukelen gelegen, met aan de westzijde van de Straatweg uitbreidingswijken.

De verkaveling van het gebied is evenwijdig aan de Straatweg en de Vecht, zodat overwegend kavels voorkomen die meer lang dan breed zijn. De zuidelijke kavels volgen in de begrenzing de meanderende sloot die tussen de Vecht en de westelijke Straatweg ligt.

De opstallen bevinden zich aan de Straatweg en de Vecht, met een concentratie van 20e eeuwse bebouwing aan het Laantje van Grigia. Ten noorden van het onderzoeksgebied is een bij Boom en Bosch behorend kleinschalig park en wandelbos in Engelse landschapsstijl. Het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied is sterk bebost, terwijl het zuidelijkste deel weinig bebost is, zodat hier ruimte bestaat voor weiland en vee. Het gebied opent zich naar de Vecht en toont gesloten aan de Straatweg, waar een bomenrij tussen de weg en de sloot is gelegen. Tussen de opstallen en de sloot is een smalle strook bos, die het zicht verder belemmt.

Straatweg 76A

Het onderzoeksgebied omvat het terrein van Straatweg 76A, dat overwegend uit weiland bestaat. In het voorjaar en in de zomer wordt het weiland begrasd door rundvee en schapen, welke laasten op het meest westelijk gelegen deel van het weiland over een schuur beschikken. Het weiland wordt gedeeltelijk doorsneden door een sloot evenwijdig aan de Vecht, ontspringend uit de zuidelijke sloot langs Vreedenoord. De private toegangsweg, die aftakt van de Straatweg, wordt geflankeerd door knotwilgen en maakt na de hekpijlers een haakse bocht naar het westen, richting het woonhuis. Het laatste stuk weg kent aan beide zijden een begroeiing van fruitbomen. De oever aan de Vecht is eind jaren negentig als natuurlijke oever ingericht en is licht begroeid met riet en lage struikgewassen, die een onderbreking maken voor een paaplaats voor vissen.

afbeelding 3. Zicht op het terrein van Straatweg 76A met op de voorgrond de rivier de Vecht, gezien vanuit het oosten. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

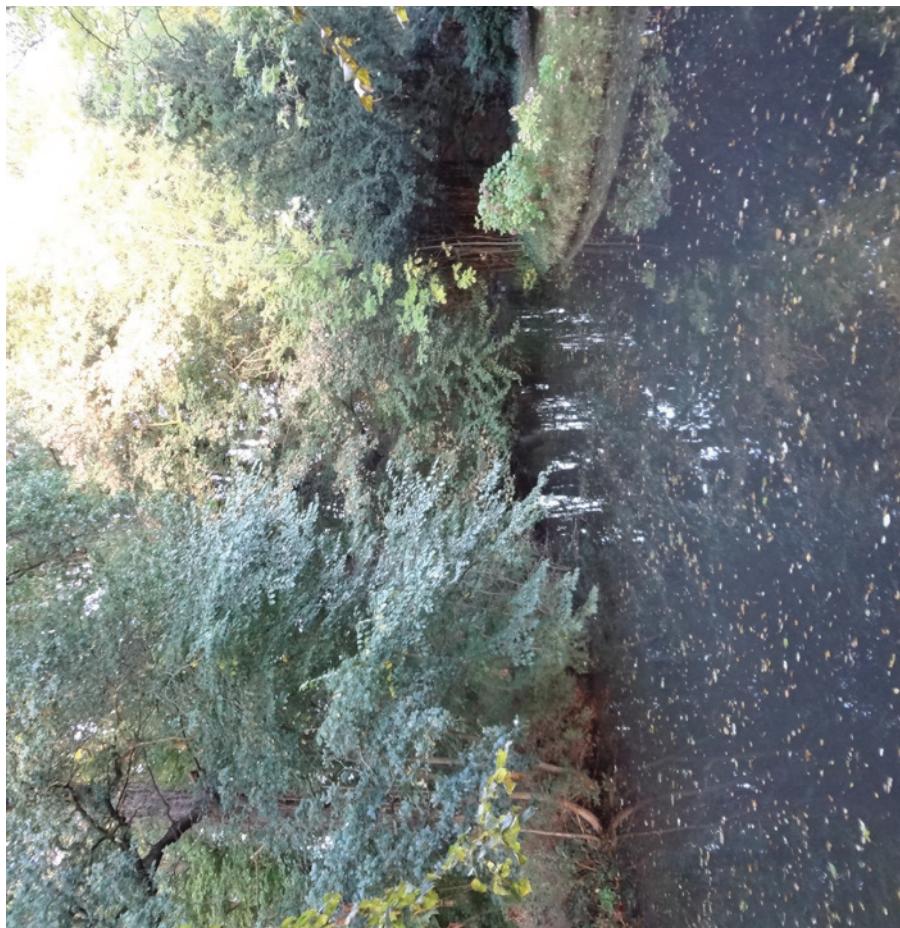
afbeelding 4. Zicht op de private toegangsweg naar het huis genaamd 'Grigia', gezien vanuit het noorden. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 5. Zicht op de Straatweg richting Vreedenoord. De gemetselde hekpijlers vormen de toegang tot de buitenplaats. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 6. Zicht op de sloot langs de Straatweg, die de westelijke begrenzing van het onderzoeksgebied vormt. Op de achtergrond villa BEEKOEVER. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 7. Zicht op de westelijke monding van de sloot die de zuidelijke grens van het onderzoeksgebied vormt. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 8. Zicht op de Straatweg met op de achtergrond de Nederlandse Hervormde Kerk, die ter hoogte van de noordelijke toegangsweg staat. Gezien vanuit het zuiden. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 9. Zicht op de bomenrij langs de Straatweg, gezien vanuit het zuiden. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 10. De toegang tot Het laantje van Grigia, gezien vanuit het westen. Het smeedijzeren hek staat aan de sloot die zich langs de Straatweg bevindt. In het westelijke verlengde is de Willink van Collenstraat gelegen.
Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 11. Zicht op de toegangsweg behorende bij het terrein van Straatweg 76A, gezien vanuit het noorden. Na het hekwerk maakt de weg een haakse bocht naar rechts, richting het woonhuis. Het Duijhuis van Vreedenoord, dat als een witte stip aan de horizon is te zien, staat in het verlengde van de toegangsweg. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

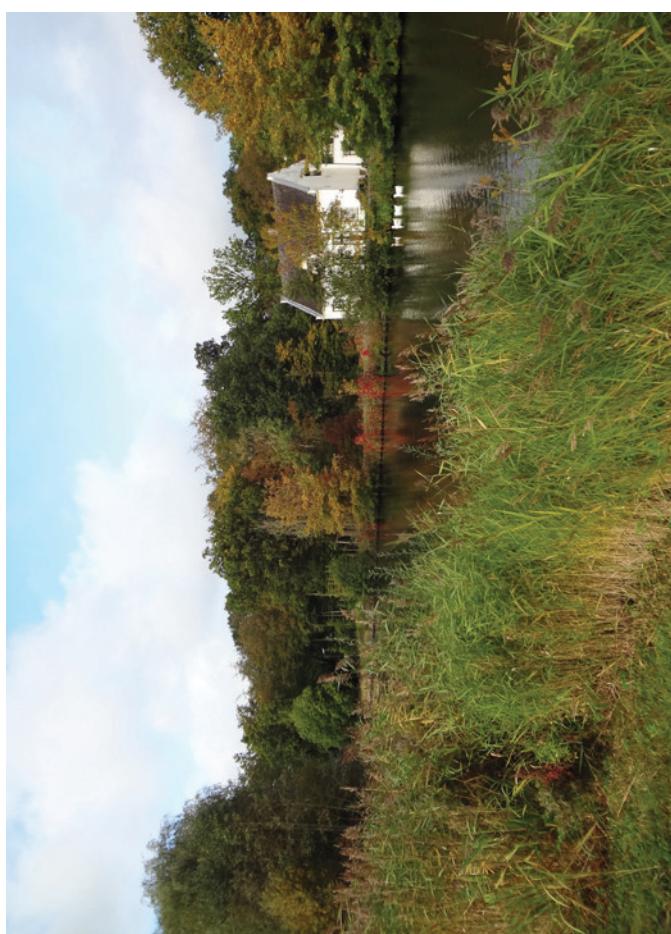
afbeelding 12. Het terrein van Straatweg 76A, met links de zuidelijke begrenzing door de scheidingssloot, gezien vanuit het oosten. Aan de sloot grenst tevens het terrein van de buitenplaats Vreedenoord. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 13. Het terrein van Straatweg 76A, met links het schapenverblijf c.q. de houtopslag en uiterst rechts de woning aan Straatweg 76, gezien vanuit het zuidoosten. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 14. Het terrein van Straatweg 76A, met links de woning aan Straatweg 76 en rechts de oostelijke begrenzing door de Vecht, gezien vanuit het zuiden. In het midden gaat het huis genaamd 'Grigia' achter de bomen schuil. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 15. Zicht op de Vecht met oeverbegroeiing. In de begroeiingen op de voorgrond gaat een paaiplaats voor vissen schuil, gezien vanuit het zuidwesten. Aan de overzijde van de Vecht staat het huis Boomrijk, dat buiten het onderzoeksgebied valt. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 17. Zicht op de voormalige buitenplaats Vreedenoord, ten zuiden van het terrein van Straatweg 76A. Foto: Wevers & Van Luijen, 27-10-2016.

afbeelding 16. Het oostelijke deel van het terrein van Straatweg 76A, gezien vanuit het noorden. In en om het weiland staan enkele solitairen. Foto: Wevers & Van Luijen, 27-10-2016.

afbeelding 18. De in 1999 gegraven sloot is dwars gelegen op de zuidelijke sloot die het terrein van Straatweg 76A van Beekoever en Vreedenoord scheidt.
Foto: Wevers & Van Luijen, 27-10-2016.

afbeelding 19. Het westelijke deel van het terrein van Straatweg 76A, gezien vanuit het noorden. Tegen het bos staat het verblijf van de schapen. Foto: Wevers & Van Luijen, 27-10-2016.

afbeelding 20. De private toegangsweg die naar het woonhuis leidt, wordt geflankeerd door jonge en oudere fruitbomen, gezien vanuit het oosten. Links van de weg is de noordelijke grens van het weiland, rechts van de weg wordt een gazon onderhouden. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 21. Tussen het woonhuis en het weiland bevindt zich een verlaagd terras met aangrenzend een gazon. Achter het gazon komt lage begroeiing voor die de overgang vormt naar het agrarische grastand. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

OPSTALLEN

De volgende opstellen en objecten zullen worden beschreven:

- Boom en Bosch
- Straatweg 72 (Beekoever)
- Straatweg 74 (De Kaap) en 74B
- Straatweg 74A
- Straatweg 76
- Straatweg 76A
- Straatweg 78 (Grigia)
- Straatweg 80 (Klein Boom en Bosch)
- Vreedenoord
- Hekwerk Laantje van Grigia

afbeelding 22. Opstellen in het onderzoeksgebied. De huidige terreinen van Boom en Bosch en Vreedenoord vallen buiten het onderzoeksgebied, echter worden de opstellen vanwege de historische context in de beschrijving meegenomen.

Straatweg 76A

Het L-vormige huis is in 1976 gedeeltelijk nieuw gebouwd en bestaat uit drie volumes: aan de oostzijde de tot woning verbouwde paardenstal uit 1967, aan de westzijde een nieuw opgetrokken bedrijfsruimte en in de noordwestelijke hoek een verbinding tussen voorgenoemde volumes. De twee hoofdvolumes worden beschut door met gesmoorde pannen gedekte zadeldaken, die eindigen tegen het flauwhellingende lessenaardak van de hoekverbinding. Het zadeldak van het kantoor heeft aan de zuidzijde een fors overslet op houten kolommen en toont een open spantconstructie, waarachter een buitenruimte is gelegen. In het zuidelijke dakshild van de woning bevindt zich een brede dakkapel met sleepdak, welke voorzien is van vier 4-ruits vensters en wangstukken. De zadeldaken steken over op slanke sporen waarop getimmerde gotten in een terugliggende positie rusten. Het oorspronkelijke gele metselwerk van de gevels is aan de oostzijde en zuidzijde wit geschilderd. Rabatdelen vormen de gevelbekleding van de hoekverbinding. De woning kent een traditionele compositie van 4-ruits vensters en 8-ruits deuren, terwijl het kantoor over eigentijdse vensters van vloer tot plafond beschikt, zonder roedeverdeling. Aan de vensters in de oost- en zuidgevel van beide hoofdvolumes hangen opgeklampte luiken.

Ten noordwesten van het huis, in de hoek die de twee hoofdvolumes maken, staat een eenlaags bijgebouw met zadeldak. Het gebouw met rechthoekige plattegrond is vanaf een gemetselde basis in hout opgetrokken. De gevels zijn bekleed met zwartgeschilderde rabatdelen, waartegen de witgeschilderde dubbele 6-ruits deuren in de zuidgevel afgesteken. In de oostgevel bevindt zich een enkele deur met 4-ruits zilicht. Het dak is gedekt met gesmoorde pannen en voorzien van witgeschilderde windveren en met zink beklede waterborden.

Op het westelijk deel van het goed staat een dichte kapschuur met overstek op geschoord rondhout. Het rechthoekige bouwwerkje is in 1997 vanaf een gemetselde basis in hout opgetrokken. De gevels zijn gepotdekseld met grenen delen. In de zuidgevel is een enkele deur, in de noordgevel een dubbele opgeklampte deur met brede gehangen.

Ten oosten van het woonhuis, nabij het smeedijzeren hekwerk tussen gemetselde hekpijlers, staat een carport met plaats voor twee auto's. Het gepotdekselde bouwwerk is aan twee zijden open en wordt afgedekt met een flauwhelling zadeldak voorzien van gesmoerde pannen.

afbeelding 23. Zicht op de zuidzijde van de woning aan Straatweg 76a. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 24. Het eenlaagse bijgebouw aan de noordzijde van het hoofdhus, gezien vanuit het zuiden. Foto: Wevers & Van Lijpen, 09-11-2016.

afbeelding 25. Het schapenverblijf c.q. de houtopslag, gezien vanuit het noorden. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 26. De carport ten oosten van het woonhuis, nabij de toegang tot het terrein, gezien vanuit het zuiden. Foto: Wevers & Van Lijpen, 09-11-2016.

afbeelding 27. De houtopslag op enkele meters ten noordoosten van het woonhuis. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

Markt 13: Boom en Bosch

Het voormalige buiten en huidige stadhuis van Breukelen is op een rechthoekig grondplan gebouwd in de traditie van het Hollandse Classicisme. Het 17e eeuwse deel is tweelagen hoog en is getooid met een afgewerkt schilderdak voorzien van schoorsteen op de hoeken. Aan beide kanten zijde flankeren gereconstrueerde vleugels uit 1984, vier traveeën breed en evenveens van een zadeldak voorzien, zodat tussen de daken van de vleugels en het hoofdgebouw zakgoten bestaan. De onderste dakschilden zijn belegd met gesmoorde Hollandse pannen. De gevels worden beëindigd door een hoofdgestel met tandlijst, welke bij de overgangen in het metselwerk van het hoofdgebouw naar de vleugels een kleine sprong maakt. Het metselwerk van Vechtformaat stenen is in kruisverband uitgevoerd, voorzien van een snijvoeg en boven de vensters in sterkse bogen aangebracht.

De gevels aan de Markt zijde en de Vechtzijde tonen een gelijke compositie van negen vensterassen, waarvan het 17e eeuwse deel er vijf inneemt. Alle vensters bevatten Empire schuiframen met een verdeling in 8 ruitenvelden. De begane grond en 6 ruiten op de eerste verdieping. De vensters aan de Markt zijde zijn behangen met persiennes, licht overlappend ter plaatse van muurdammen. In de middelste vensterassen zijn entreepartijen opgenomen, bestaande uit een dubbele glazendeur en halfronde bovenlicht. De entree aan de Markt zijde is uitgedost met zandstenen pilasters die via voluutvormige consoles een geprofileerd balkonplaat met smeedijzeren balustrade dragen. Binnen deze pilasters is een tweede stel aanwezig, die de deuren flankeren en de zandstenen boog met sluitsteen dragen. Boven de entree prijkt in het dakvlak een dakkapel met fronton en klawstukken, welke laatste ook in de entreepartij zijn te vinden. De entree aan de Vechtzijde is minder uitbundig. De abstracte pilasters gaan vloeiend over in een uitkraging waarop het balkon met smeedijzeren balustrade rust. Aan iedere entree bevindt zich een hardstenen bordes waarnaar enkele hardstenen treden leiden.

Ten noorden van het hoofdgebouw staat het koetshuis. Ten zuiden, tegenover Straatweg 74A, staat de koepel.

afbeelding 28. Zicht op de oostzijde van buitenplaats Boom en Bosch. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 29. Koetshuis van Boom en Bosch. Foto: Wevers & Van Luipen, 09-11-2016.

afbeelding 30. Koepel van Boom en Bosch. Foto: Wevers & Van Luipen, 09-11-2016.

Straatweg 80: Klein Boom en Bosch (aan het Laantje van Grigia)

Het huis Klein Boom en Bosch werd in 1857 in opdracht van Daniël Willink van Collen gelijktijdig met Grigia gebouwd. Het witgepleisterde huis heeft een flauwhelling zadeldak voorzien van blauwgesmoerde Hollandse pannen en is dwars op de Vecht georiënteerd. Uit de nok steken twee schoorstenen. In de bouwmassa, die uit twee woonlagen en een fliering bestaat, is een geleiding aanwezig van zachtgele uitgemetselde banden, van welke de kleur terugkeert in de geprofileerde windvieren en waterborden langs het dak. De compositie van de gevel aan de Vecht toont drie vensterassen met op de begane grond 6-ruits vensters aan weerszijden van een dubbele deur en op de eerste verdieping 4-ruits vensters. Boven het middelste venster is een op de hoeken afgeschuind venster met een 8-ruits uitettaam, dat een diagonale roedeverdeling bezit. De vensters op de begane grond zijn allen voorzien van persiennes, licht overlappend ter plaatse van de muurdammen in de noordgevel. De zuidgevel bezit vijf vensterassen met op de begane grond een vijftal 6-ruits schuifvensters en op de eerste verdieping een vijftal 2-ruits stolpstellen. Net rechts van het midden is een glazen 6-ruits deur met een bovenlicht dat verrikt is met een gietijzeren levensboom. In 1998 onderging het huis een restauratie. Aan de achterzijde van de woning bestaat een eenlaagse aanbouw met zadeldak.

Tegen de westelijke erfgrond, aan de Straatweg, is een houten schuur gelegen met rechthoekige omtrek en zadeldak voorzien van gesmoerde pannen. In de zuidgevel bevat het bouwwerkje een venster met afgeschuinende hoeken en diagonale roedeverdeling, gelijkend op venster als boven beschreven.

afbeelding 31. Zicht op de oostzijde van Klein Boom en Bosch, met de Vecht op de voorgrond. Foto: Wevers & Van Luijen, 27-10-2016.

afbeelding 32. Zicht op de westgevel van Klein Boom en Bosch, gezien vanaf het Laantje van Grigia. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 33. Zicht op de schuur van Klein Boom en Bosch, gezien vanaf het Laantje van Grigia. Foto: Wevers & Van Lijpen, 09-11-2016.

Straatweg 78: Grigia (aan het Laantje van Grigia)

Het huis Grigia werd in 1857 in opdracht van Daniël Willink van Collen gelijktijdig met Klein Boom en Bosch gebouwd. Het witgepleisterde huis is een tweeledig bouwvolume bestaande uit het rietgedekte woonhuis aan de Vecht en het achtergelegen voormalige koetshuis. De rieten kap streekt met geprofileerde windveren over. Aan de gevel, onder de voet van de rieten kap, zijn gietijzeren dragers van reeds niet meer aanwezige kneiplanken bevestigd.

De gevel aan de Vecht toont in de eerste bouwlaag vier 6-ruits vensters uitgerust met opgeklampte luiken. Op het hart van de muurdammen tussen deze vensters zijn een drietal 6-ruits vensters uitgelijnd. Ter hoogte van de fliering bevindt zich een liggend 8-ruits uitzettaam met afgeschuinende hoeken, gelijk aan Klein Boom en Bosch. Daarboven is een bel stammend uit de tijd van het kinderziekenhuis. In de noordgevel is de entree opgenomen: een enkele glazen deur met roedeverdeling en bovenlicht. Deze deur wordt geflankeerd door vensters gelijk aan de Vechtzijde. De westgevel kent een vrije compositie van vensters met 6-ruits en 2-ruits stolpramen en een vast 9-ruits raam. Aan de zuidgevel bevindt zich op ranke kolommen met trellis een geornamenteerd baldakijn, dat onder de dakvoet van de woning blijft. Naast het baldakijn bestaat een toegang tot het terras. In dezelfde gevel is een venster met stolpramen en bovenlicht aan te treffen.

Het achterliggende volume, thans in gebruik als schuur, is van haar topgevels en zadeldak ontdaan, zodat het nu is afgedekt met een plat. De schuur is aan drie zijden te betreden, aan de noordzijde via een niet oorspronkelijke pui met paneeldeur en bovenlichten, aan de zuidzijde via een dubbele glazen deur met roedeverdeling en aan de westzijde via een paneeldeur met zilicht.

afbeelding 34. Zicht op de oostzijde van Grigia, met de Vecht op de voorgrond.
Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 35. Zicht op de westzijde van Grigia, vanaf het terrein van Straatweg 76A. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

Straatweg 68: Vreedenoord

Het hoofdgebouw van het voormalige buiten Vreedenoord is vanuit een rechthoekige plattegrond tot twee lagen hoog in baksteen opgetrokken. Het geheel is afgedeukt met een afgeplat schilddak dat vier schoorstenen op de hoeken bevat. In de compositie van de gevels aan de Vecht- en Straatwegzijde zijn vijf assente ontdekken, waarvan de middelste het risaliet betreft. In elk risaliet is een entree aan te treffen. Aan de Straatwegzijde is de entree geaccentueerd met een portico bestaande uit Toscaanse zuilen en een gietijzeren balustrade met vazen, aan de Vechtzijde met sobere pilasters die de kroonlijst boven het gesneden bovenlicht boven de dubbele deur dragen. De vensters aan weerbzijden van het risaliet hebben 6-ruits empireramen die aan de Vechtzijde aan de bovenzijde zijn afgewond en van persiennes voorzien. Aan deze zijde zijn de vensters bekroond met gepleisterde hanekammen en diamantvormige sluitsteen. Opvallend in de gevel aan de Vechtzijde is het lichter getinte metselwerk aan de noordzijde, dat een latere toevoeging verraat. Deze vleugel is in 1987 gereconstrueerd naar de situatie voor 1896, toen het deel gesloopt werd. Aan de zuidgevel is een bescheiden eenlaagse aanbouw met plat dak. In de zuidgevel zijn enkele kleine vensters, zodat deze gevel een gesloten indruk maakt. Uit de met gesmoerde Hollandse pannen gedekte noordelijke en zuidelijke dakschilden steken met zink beklede dakkapellen, welke zijn voorzien van een stel 2-ruits stolpramenen en een afgewonde bovenzijde. De dakkapellen zijn in 2006 gerealiseerd.

Van de twee oorspronkelijke bouwhuizen aan de Straatwegzijde resteert slechts het noordelijke bouwhuis, dat als koetshuis in gebruik is geweest. Het gebouw heeft een rechthoekige basis en telt tweelagen die beëindigd worden door een schilddak. In de zuidgevel is een zeer breed risaliet dat aan de linkerzijde een dubbele deur met bovenlicht omvat en aan de rechterzijde een enkel T-venster. Daarboven zijn per twee gegroepeerde stolpstallen aan te treffen. De overige vensters op de begane grond hebben 6-ruits empiramens. Op de hoeken komen geblokte gemetselde pilasters uit. De pilasters aan de westgevel zijn verborgen achter een houten beschutting van grijskleurige horizontale delen. In deze gevel bevindt zich een tweede entree waarboven een venster met afgewonde hoeken en opgeklampte luiken. Aan de Vechtzijde kent het bouwhuis een houten aanbouw met afgeplat schilddak. De aanbouw is beschoten met grijsblauwe verticale delen en bevat geschakelde vensters met stolpstallen. De goten worden gedragen door witte geprofileerde klossen. Aan de noordgevel zijn meerdere eenlaagse aanbouwen gerealiseerd.

afbeelding 36. Zicht op de oostzijde van buitenplaats Vreedenoord, met de Vecht op de voorgrond. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 37. Zicht op de noordgevel van het noordelijke bouwhuis van Vreedenoord. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 38. Zicht op de witgepleisterde westgevel van Vreedenoord. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

Straatweg 72: Beekoever

Beekoever werd in 1926 gebouwd naar ontwerp van de Breukelense architect A. Griffioen. De villa kent een rechthoekige grondslag, is in twee bouwlagen uit baksteen opgetrokken en getooid met een kloek schilddak. Aan de straatzijde is de villa voorzien van een risaliet waarin loggia's zijn opgenomen. De risaliet heeft een driehoekige bekroning welke aansluiting vindt in het schilddak. Op de hoeken alsook aan weerszijden van de risaliet komen geblokte lisenen uit waartussen kruiskozijnen die in de bovenlichten oorspronkelijk van glas in lood waren voorzien. Het geblokte werk is ook te ontdekken in de kolommen die het balkon van de risaliet dragen, en de hekpijlers aan de oprit. Het schild dak is gedekt met geglazuurde Hollandse pannen en steekt met de bakgoot over op geprofileerde klossen. Aan beide uiteinden van de nok staan schoorstenen, die aan de bovenzijde met siermetselwerk zijn verfraaid. Deze verfraaiing is kenmerkend voor de Nieuw Historiserende Stijl waarin de villa is gebouwd. Siermetselwerk komt verder voor in de kapitelen onder de betonitate van het risaliet en in de balustrades van de balkons aan de westzijde en de zuidzijde. De entree bevindt zich in de noordgevel, onder een geprofileerde houten luifel die dezelfde geest ademt als de gootklossen. In 1974 vond onder leiding van architect W. Zweers een verbouwing plaats, waarbij de vensters werden versoberd en de veranda aan de voorzijde werd dichtgezet. De oorspronkelijke glas-in-lood vensters in de loggia werden als gevolg onderdeel van het interieur.

Ten oosten van de villa, in het verlengde van de toegangsweg naar Straatweg 76A, staat het Duijhuis dat in 1840 werd gerealiseerd in de Engelse tuin van het voormalige buiten Vreedenoord. Het ontwerp is vermoedelijk van de hand van Christiaan Kramm die eerder opdracht kreeg om de koepel in het park te ontwerpen. Het vierkante duifhuis toont in de zuidgevel 7 kleine openingen welke in- en uitvlieggaten zijn voor de duiven die bovenin werden gehouden. Uitgelijnd onder het boogvormige venster met middenslijf bevinden zich twee aan de bovenzijde afgeronde paneeldeuren die toegang verschaffen tot het verblijf van sierplumvee en siervogels. De gestucte lijsten volgen de rondingen van de vensters en deuren en zijn vanuit de gebochten horizontaal doorgezet tot aan de lisenen op de hoeken. De lisenen volgen de lijn van het flauwhellingen en overstekende zadeldak dat met leisteen is gedekt. Beide blinde zijgevels zijn sober uitgevoerd, zodat de rozetten van de muurankers in het oog springen. In de achtergevel zijn twee opgeklampte deuren aan te treffen, in hoogte overeenkomstig met de daar achterliggende verblijven. In 1991 is het duifhuis gerestaureerd.

afbeelding 39. Zicht op de westzijde van Beekoever. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 40. Duijhuis bij Beekoever, oorspronkelijk behorend bij Vreedenoord. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

afbeelding 41. Zicht op de noordzijde van het duifhuis, vanaf het terrein van Straatweg 76A. Foto: Wevers & Van Luipen, 27-10-2016.

Straatweg 74: De Kaap, 74B (aan het Laantje van Grigia)

De Kaap werd in 1917 gebouwd voor de rentmeester van Gunterstein. Het in hoofdform rechthoekige bouwvolume telt twee lagen en heeft een schilddak dat in het midden van de nok met een zeskantige toren met galmgaten is getooid. Aan de noordgevel bevindt zich over de volle hoogte een uitbouw eindigend met een schilddak dat overgaat in het hoofdvolume. De dakkapellen in de noordelijke daksschilden zijn aan de bovenzijde afgerond en bevatten elk een stel 3-ruits stoepramen. De groten steken over op geprofileerde klossen waartussen het metselwerk wit gepleisterd is.

De gevelcompositie is vrij van aard: asymmetrie overheerst in de plaatsing van de vensters en uitbouwen. In de driedelige zuidgevel nemen loggia's het midden in: op de begane grond een vrije opening aan de tuin, op de eerste verdieping begrensd met een balustrade en kolommen voorzien van uitgemetselde kapitelen. Links van het midden is uitgebouwd met een rechthoekige erker over één laag, rechts van het midden met een twee lagen tellende vierhoekige erker met schilddak. De vensters met stolp- en valramen zijn hoofdzakelijk per twee gegroepeerd, met tussenliggende steensbrede muurdammen. In het verlengde van de loggia's steekt uit het dakvlak een brede dakkapel met drie stolpраamstellen.

Het metselwerk kent een kruisverband en is plaatselijk decoratief uitgevoerd: bloklanden in strekse bogen en uittandend metselwerk bovenaan de neggen, zodat de indruk wordt gewekt van kapitelen. De muurdammen tussen de kozijnen zijn licht afgeschuind.

Langs de bermsloot van het Laantje van Grigia werd in 2003 een woning gerealiseerd voor de voormalige eigenaresse van De Kaap. Het woonhuisje telt één laag en is afgedekt met een afgeknot schilddak voorzien van dakkapellen met halfronde beëindiging. In de detailering en materialisatie zijn sterke overeenkomsten met het hoofdhuize te ontdekken, zodat de indruk wordt gewekt van een origineel gebouwd koetshuis.

afbeelding 42. Zicht op de noordgevel van de villa, vanaf het Laantje van Grigia. Foto: Wevers & Van Luijen, 09-11-2016.

afbeelding 43. Zicht op de westgevel van de villa, vanaf het Laantje van Grigia. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 44. Zicht op een deel van de noordgevel van het 'koetshuis', vanaf het Laantje van Grigia. Foto: Wevers & Van Lijpen, 09-11-2016.

Straatweg 74A (aan het Laantje van Grigia)
Het wit geschilderde huis is omstreeks 1998 uit baksteen opgetrokken vanuit een hoofdlijnen L-vormige plattegrond en kent een driedelig volume. Het volume evenwijdig aan de Straatweg telt twee lagen en heeft een licht overstekend flauwhelling zadeldak dat met geglaazuurde pannen is gedekt. Op de zuidoostelijke hoek, aan de achterzijde, bevindt zich een eenlaagse aanbouw met een gelijkvormig zadeldak, welke tot halverwege de kopgevel reikt. Het huis is rondom voorzien van een grijs geschilderde plint. Aan de noordzijde komt gevelbegroeiling voor.

De gevelcompositie kent geen strenge symmetrische ordening. De vensters op de begane grond zijn meer hoog dan breed, terwijl de vensters op de eerste verdieping, die zich direct onder de zinken mastgoot bevinden, horizontaal zijn georiënteerd. Door de donkere kleur van de vensters zijn de gevelopeningen nadrukkelijk aanwezig, zodat de willekeur in de uitlijning van de vensters opvalt. In het linkerdeel van de gevel bevinden zich puien.

afbeelding 45. Zicht op de noordgevel van het huis. Foto: Wevers & Van Luijen, 27-10-2016.

Straatweg 76 (aan het Laantje van Grigia)

Het huis is in 2001 vanuit een T-vormige plattegrond tot één laag hoog opgetrokken. Het T-vormige volume is voorzien van drie gepleisterde tuitgevels waartussen een met gesmoerde pannen gedekt zadeldak ligt ingesloten. De tuitgevels bevatten ieder twee 6-ruits schuifvensters op de begane grond en een enkel 6-ruits boogvormig venster in de top, allen voorzien van opgeklampte luiken. De bakgoot streekt licht uit op geprofileerde klossen en eindigt tegen de uitgemetselde schouders van de met zink afgedekte tuitgevels. In de dakvlakken bevinden zich dakkapellen met een stel 4-ruits ramen. Aan de westelijke tuitgevel is een serre met fijne roedeverdeling in de bovenlichten. Een erker met soortgelijke vormgeving is aan de zuidgevel aan te treffen.

Ten oosten van het huis staat een grijslaauwkleurig houten bijgebouw met een rechthoekige plattegrond. Het bijgebouw is één laag hoog en is beschut door een licht overstekend zadeldak, voorzien van witgeschilderde windveren, en gedekt met gesmoerde pannen. Tot goothoogte is de gevel gepotdekseld, terwijl in de vier topgevels ook verticale beschietingen voorkomen. De topgevels bevatten 3-ruits vensters met horizontale roedeverdeling.

Ten westen van het huis staat een tweede bijgebouw. Het bouwwerk is vanaf een gemetselde basis tot één laag hoog in hout opgetrokken en voorzien van een zadeldak gedekt met natuurrode pannen. De witte windveren en makelaar van dit dak steken af tegen het achterliggende bos. De gevels zijn vanaf de gemetselde basis gepotdekseld. In de oostgevel is de entree gesitueerd: een lichtblauwe opgeklampte deur met 9-ruits ziljichten, gevatt in een wit kozijn. Daarboven bevindt zich een opgeklampt luik.

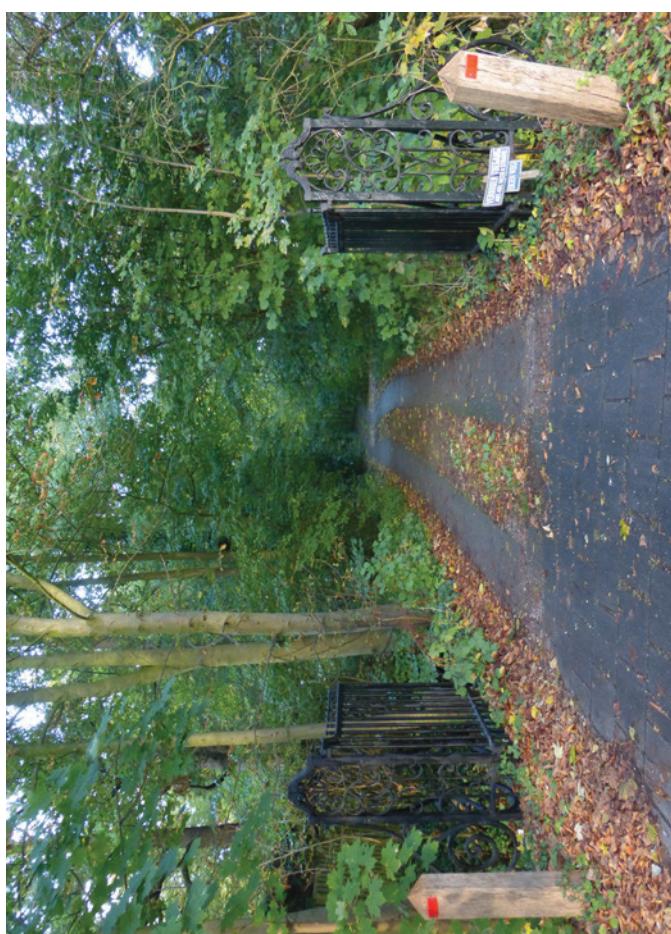
afbeelding 46. Zicht op de noordgevel van het huis, vanaf de Straatweg. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

afbeelding 47. Zicht op het bijgebouw dat noordoostelijk van het huis is gelegen. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

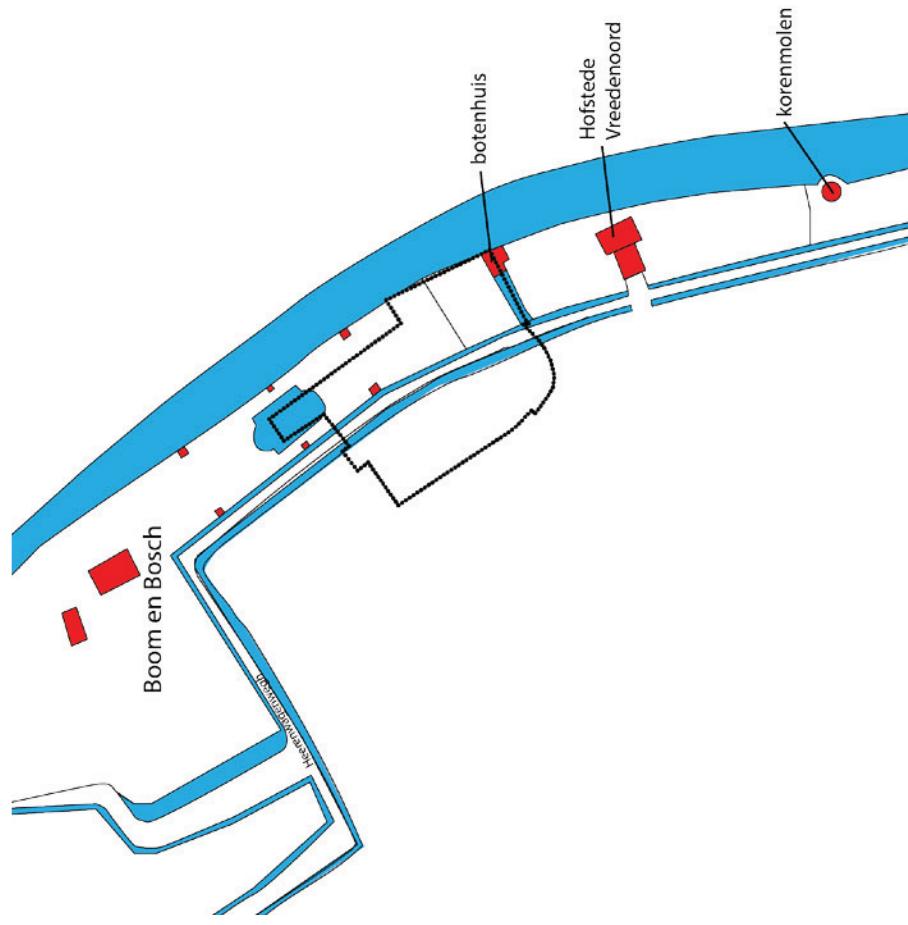
afbeelding 48. Zicht op het bijgebouw dat westelijk van het huis is gelegen.
Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

Straatweg: noordelijk toegangshek 'Laantje van Grigja'
Het smeedijzeren hekwerk stamt uit omstreeks 1750 en is onlangs gerestaureerd. Het hekwerk bestaat uit twee vleugels aan pijlers die ieder gesteund worden door twee voluitvormige wangstukken. De pijlers zijn ingevuld met een motief bestaande uit C-curveën en worden bekroond met twee sierlijke vogelkoppen in oijefvorm. Onder ieder paar vogelkoppen prijkt een kroontje.

afbeelding 49. Zicht op de westzijde van het hek aan de Straatweg. Foto: Wevers & Van Lijpen, 27-10-2016.

RUIMTELIJKE ANALYSE

Situatie in 1719

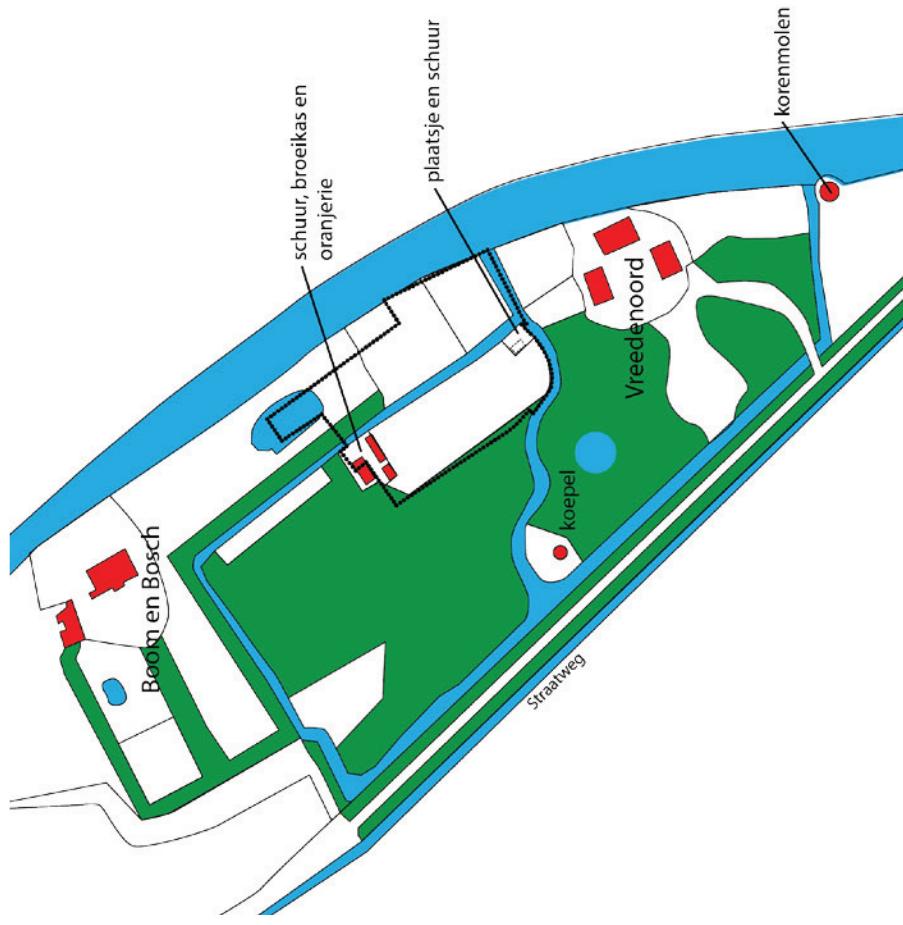
Het hoofdhus van Boom en Bosch is rond 1675 in opdracht van Abraham Boddens gebouwd op de akker waarop ooit het 'St. Antonis huisjen' stond, een wegkapelletje gewijd aan de heilige Sint Antonius, beschermher tegen de pest. Langs het kapelletje voerde de Heerenwagenweg, in de Middeleeuwen aangelegd op de Vechtdijk, die evenwijdig aan de Vecht lag. De Heerenwagenweg ging westelijk om het dorp Breukelen heen, zodat deze ter hoogte van het kapelletje een scherpe bocht maakte. In 1719 was Theodoorus Boendermaker de eigenaar van Boom en Bosch. Deze breidde het hoofdhus omstreeks 1710 uit met twee vleugels en liet nieuwe tuinen aanleggen in de stijl van Marot en Le Nôtre. Tussen de Vecht en de Heerenwagenweg bestond een formele tuin met paviljoens, sculpturen, bercceaux, een vijver en een verhoogd terras. Achter het terras was een ommuurde boomgaard gelegen, grenzend aan de zuidelijk gesitueerde hofstede Vreedenoord. In de grensloot tussen Boom en Bosch en Vreedenoord stond een botenhuis met evenwijdige aanbouw. De sloot was oorspronkelijk het product van de strokenverkaveling dwars op de Vecht. Het terrein van Boom en Bosch ten noorden van de weg was ingericht als boomgaard en menagerie. Het gebied ten westen van de beboorde Heerenwagenweg kende een overwegend agrarisch gebruik.

De hofstede Vreedenoord was, na de verwoesting door de Fransen in het Rampjaar 1672, in de laatste kwart van de 17e eeuw door Johan Ortt herbouwd in T-vorm. In 1719 was zijn weduwe Anna Pergens eigenaresse. Direct achter de hofstede liep de Heerenwagenweg, richting het noorden de formele tuin van Boendermaker volgend. Aan zowel de noordzijde als de zuidzijde van het hoofdhus zijn waarschijnlijk boomgaarden geweest.

De oevers van Boom en Bosch worden op de prenten Daniël Stoopendaal afgebeeld als houten beschoelingen, echter kreeg Boendermaker in 1711 van de Staten van Utrecht toestemming om zijn oevers met steen te beschermen.

Het gebied ten westen van de Vechtdijk bestond uit een onregelmatige strookontgining.

afbeelding 50. Schematische weergave van de situatie in 1719.

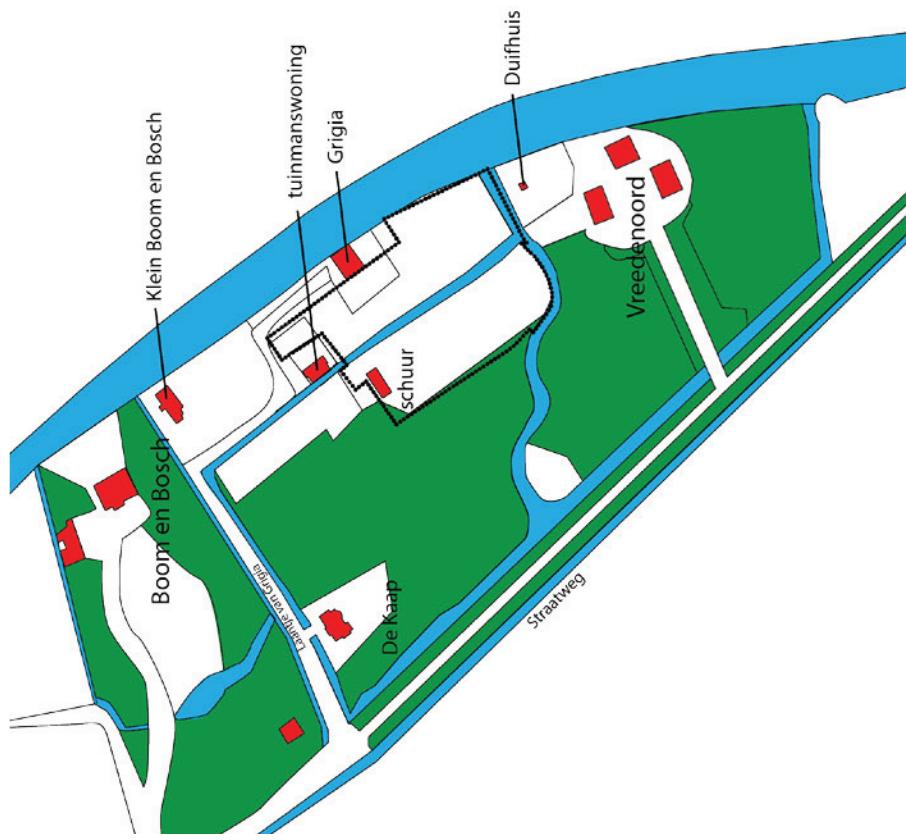
Situatie in 1832

In 1787 erfde Sara Maria van Loon het buiten Boom en Bosch met landerijen van haar ouders. Zij betrekt het huis samen met haar echtgenoot mr. Nicolaas Calkoen. Het echtpaar liet vanaf 1792 de formele tuin van Boendermaker ontmantelen ten faveure van een Engelse tuin welke zeer in zwang was eind 18e/ begin 19e eeuw. De vijver langs de Vecht bleef echter bestaan, hoewel in gewijzigde vorm.

In 1813 werd op last van Napoleon de huidige Straatweg als onderdeel van de 'Route Impérial' aangelegd. De oude Heerenwegweg bleef in gebruik tot omstreeks 1824, toen de nieuwe eigenaar van Vreedenoord, de koffiemakelaar Gerrit Duuring, de weg met toestemming van Provinciale Staten van Utrecht liet afsluiten door het graven van een sloot langs de zuidgrens van de buitenplaats. De grond tussen de Straatweg en Vreedenoord kocht Duuring aan om een park in Engelse landschapsstijl aan te leggen. De scheidingssloot tussen Boom en Bosch en Vreedenoord, waarin eerder het botenhuis van Boendermaker stond, werd als beek meanderend doorgedreven tot de bermsloot van de Straatweg. Het terrein ten noorden van de beek werd als lustbos gebruikt, terwijl het terrein ten zuiden als plezierbos werd aangewend. In laatstgenoemde bos stond bij de monding van de beek een koepel die in 1826 naar ontwerp van de Utrechtse architect Christiaan Kramm werd gebouwd. Deze leverde waarschijnlijk ook het ontwerp voor het Duijn huis dat in 1840 ten zuiden van de beek werd gebouwd. Het grondgebied van Vreedenoord werd verder uitgebreid langs de Vecht met de aankoop van de oude tuin van Boendermaker, waarvan een deel als boomgaard was ingericht. De grenzen die eerder door het verloop van de Heerenwagenweg werden bepaald, bleven intact. De oude bermsloot werd hierbij behouden.

Op het vergrootte goed van Vreedenoord stonden in 1832 verschillende nieuwe opstellen: enkele schuren met erf op het tracé van de verdwenen Heerenwagenweg, zuidwestelijk van de vijver langs de Vecht, en een schuur met plaatsje aan de beek, waar thans de monding van de in 1999 gegraven sloot is. Fundamenten van de laatste schuur zijn bij de aanleg van de sloot aan het licht gekomen. Rond 1835 werden de noordelijke schuren verbouwd tot broekas en oranjerie. Mogelijk rond 1848, maar zeker in de 19e eeuw, werd een woning gebouwd voor de tuinman van Vreedenoord. Ten zuiden van de broekas en oranjerie bevond zich een tuinderij, op de plaats en ter grootte van het huidige terrein van Straatweg 76A.

afbeelding 51. Schematische weergave van de situatie in 1832.

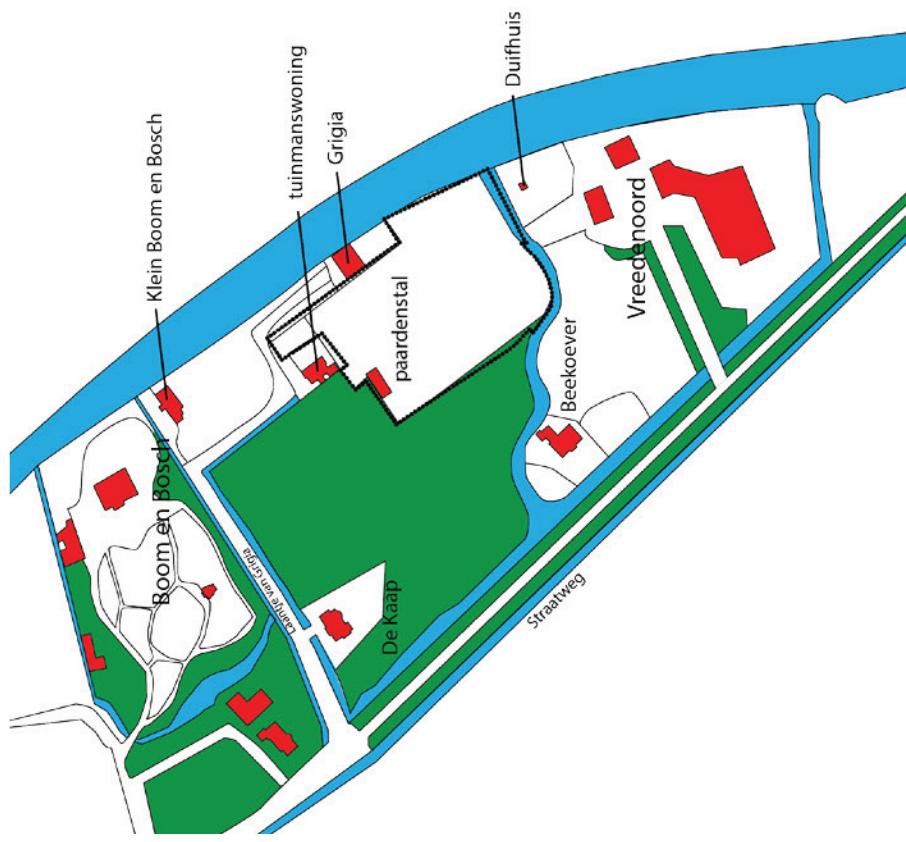
Situatie in 1918

In de 1857 verkocht de zoon van Gerrit Duuring, Gerard Duuring, de oude tuin van Boendermaker aan Daniël Willink, die eigenaar was van Boom en Bosch en bewoner van Gunterstein. Deze liet in hetzelfde jaar aan weerszijden van de gedempte vijver twee huizen aan de Vecht gelijktijdig optrekken: Klein Boom en Bosch en Grigia. Vanaf het resterende deel van de Heerenwagenweg, dat thans Laantje van Grigia heet, werd een ootsluitingsweg langs het perceel van Klein Boom en Bosch en langs de Vecht naar Grigia aangelegd. De broekas en oranjerie stonden in 1918 reeds niet meer op de kaart: deze waren in 1878 afgebroken.

In 1893 kwam het noordwestelijke deel van Vreedenoord in het bezit van Margaretha Elizabeth Willink van Collen. In 1917 verrees in haar opdracht villa De Kaap, die benut werd als dienstwoning voor de rentmeester van Gunterstein. Na het overlijden van Willink van Collen viel De Kaap met het gehele bos ten deel aan de rentmeester. Het deel ten zuiden van de beek, het oorspronkelijke plezierbos bleef toebehoren aan Vreedenoord. De koepel van Vreedenoord werd in 1899 gesloopt, de grond werd in 1919 verkocht. Al enkele jaren eerder liet de Breukelse sigarenfabrikant H.G. de Bruyn de noordelijke vleugel van Vreedenoord slopen om de belastingdruk te verlagen. Ook Boom en Bosch werd van haar noordelijke vleugel ontdaan. De zuidelijke vleugel werd met een verdieping verlaagd.

Zeker al voor 1918 was het terrein van het huidige Straatweg 76A in gebruik als tuinderij. De groenten werden ter hoogte van de ontmoeting van de sloot en de beek, vanaf het perceel dat in 1832 als 'schuur en plaats' werd omschreven, op een schuit geladen.

afbeelding 52. Schematische weergave van de situatie in 1918.

afbeelding 53. Schematische weergave van de situatie in 1970.

Situatie in 1970
In 1952 werden alle bezittingen tussen Boom en Bosch en Vreedenoord door de jonkvrouwe Lucile Alexandra Quarles van Ufford aan de huurders ter verkoop aangeboden. De tuinder Dolman verkocht zijn verse bezit van de tuinderij en schuur tien jaar later aan Willem Cornelis Smink, die de schuur liet verbouwen tot paardenstal voor de afgesplitste ruiters van Gunterstein. Even daarvoor liet Smink de eeuwenoude bermsloot dempen, zodat een springbed voor de stal kon worden aangelegd en het omliggende grasland zonder onderbreking door water kon worden bereden. De demping liet ook de uitbreiding aan de westzijde van de tuinmanswoning toe die er tot omstreeks het jaar 2000 heeft gestaan.

Het grondgebied van Vreedenoord werd in 1919 al verkleind door de verkoop van het noordelijke deel van het voormalige plezierbos. Op dit deel verrees in 1926 villa BEEKOEVER, dichtbij de plaats waar tot 1899 de koepel van Vreedenoord stond.

Situatie in 2016

Tot 2016 kent het onderzoeksgebied in de bebouwing een blijvende dynamische ontwikkeling. Verschillende woningen zijn uitgebreid of voorzien van bijgebouwen, welke laatste vanaf 1970 tot een verdichting van het gebied hebben geleid. Thans heeft het gebied de bestemming 'parkbos'.

Op het terrein van Straatweg 76 A werd in 1976 de paardenstal verbouwd tot woning, waarbij op de zuidwestelijke hoek een kantoor werd gerealiseerd. In 1999 werd de noordoostelijke hoek ingevuld met een bijgebouw. Op het tracé van de reeds lang verdwenen Heerenwagenweg werd in hetzelfde jaar een brede sloot gegraven tot circa halverwege het perceel van Straatweg 76A. Met deze sloot kan een deel van de historische grens tussen Boom en Bosch en Vreedenoord worden herbeleefd. De aarde afkomstig uit de sloot werd langs de grens met BEEKOEVER gestort en tot een lage wal gevormd. Voor deze aardewal kwam in 1997 een schapenverblijf in gereedheid. In de noordoostelijke hoek van het terrein, nabij het toegangshek, werd een ruime carport gerealiseerd.

Ten oosten van villa De Kaap werd in 1998 nieuwbouw gepleegd met een eigentijds vormgegeven woning. Het huis ligt ver achter de rooilijn van De Kaap, zodat het schuil gaat in het oude Lustbos van Vreedenoord. De Kaap zelf kreeg aan de bermsloot van het Laantje van Grigia een 'koetshuis', welke in 2003 als woning is gebouwd voor de voormalige eigenaresse van het hoofdhuis. Bij Klein Boom en Bosch werd aan de westzijde, aan het Laantje van Grigia, van een schuur opgetrokken. In 2001 werd de oude tuinmanswoning ten noorden van Straatweg 76A afgebroken ten faveure van een nieuwbuwwoning met twee bijgebouwen.

afbeelding 54. Schematische weergave van de situatie in 2016.

WAARDERING

Een Cultuurhistorische Verkenning is een middel om te komen tot een gefundeerde waardering van gebouwen en landschappelijke elementen. Deze waardering wordt meestal uitgedrukt aan de hand van de volgende indeling in categorieën:

Categorie 1: hoge cultuurhistorische waarde, behoud noodzakelijk

Categorie 2: positieve cultuurhistorische waarde, behoud wenselijk

Categorie 3: indifferente cultuurhistorische waarde, aangepaste vervanging mogelijk

Parcelering (categorie 1)

Slechts enkele percelen binnen het onderzoeksgebied bezitten grenzen die vroeger te dateren zijn dan de 20e eeuw. Het perceel waarop Klein Boom en Bosch is gesitueerd, heeft de oorspronkelijke omtrek uit de bouwtijd (1857) (categorie 2). Het smalle en lange perceel dat langs Klein Boom en Bosch is gelegen, bezit de omtrek die reeds zichtbaar was op de kadastrale kaart uit 1832. Tot op heden wordt het perceel als tuin benut (categorie 1).

Infrastructuur (categorie 1, 3)

Het huidige tracé van de Straatweg stamt uit 1813. Enige jaren daarvoor gaf Napoleon opdracht tot de verlegging van het deel van de Heerenwagenweg dat tussen Boom en Bosch en Vreedenoord was gelegen en waarvan thans alleen het onverharde Laantje van Grigia rest. Het laantje vormde eeuwenlang de scheiding tussen de buitenplaatsen (categorie 1). De ontsluitingsweg van Grigia, eveneens onverhard, stamt uit de bouwtijd van de villa's (categorie 2). Het verloop is sindsdien niet gewijzigd. Karakteristiek is dat Klein Boom en Bosch van Grigia wordt gescheiden door de ontsluitingsweg. Van lage cultuurhistorische waarde zijn de notondes die recentelijk in de Straatweg zijn opgenomen. Deze onderbreken de aanvankelijk zeer rechte Straatweg. Van een oorspronkelijke bestrating is overigens reeds lang geen sprake meer; de weg is voorzien van een asfaltaag die als indifferent kan worden beschouwd (categorie 3).

Landschappelijke elementen (categorie 1, 2, 3)

Binnen het onderzoeksgebied zijn landschappelijke elementen aan te wijzen die van grote betekenis zijn voor de historie van het terrein van Straatweg 76A. Langs het Laantje van Grigia liggen sloten die hun oorsprong vinden in de Middeleeuwen. Aangenomen mag worden dat deze bermsloten uit de

aanlegtijd van de Heerenwagenweg op de Vechtdijk stammen (categorie 1). Het laatste deel van de noordelijke sloot, die langs het perceel van Klein Boom en Bosch voert, is 19e eeuws, maar heeft zoals de sloten langs het Laantje een hoge cultuurhistorische waarde (categorie 1). De sloot langs de huidige Straatweg stamt uit omstreeks 1813, toen de weg werd aangelegd (categorie 1). De meanderende beek die hierop aansluit is kenmerkend voor de Engelse landschapsstijl die populair was einde 18e, begin 19e eeuw. Het is een van de weinige elementen die herinnert aan de Engelse tuin en heeft daarom een hoge cultuurhistorische waarde (categorie 1).

Het bos dat ten noorden van de meanderende beek is aan te treffen, vindt zijn oorsprong in de eerste helft van de 19e eeuw. In 1832 werd het bos als 'lustbosch' omschreven en maakte onderdeel uit van de historische Engelse tuin. Mogelijk behoorde de solitaire boom bij Beekoever staat, tot het 'plezierbosch' dat aan de andere zijde van de beek lag. Zoals de meanderende beek is het bos van hoge cultuurhistorische waarde (categorie 1). De lijnbeplanting langs het eerste deel van de beek vanaf de Vecht was niet aanwezig voor 1834, getuige de lithografie die P.J. Lutgers destijds vervaardigde. Aannemelijk is dat de lijnbeplanting als afscherming is aangebracht na afsplitsing van percelen in de tweede helft van de 19e eeuw.

Hoewel het perceel van Grigia niet meer de oorspronkelijke omtrek heeft, kan de tuin een positieve cultuurhistorische waarde worden toegekend. Dit omdat van de sinds 1857 ongewijzigde vorm alsmee de relatie met het huis, dat aan de tuinzijde een buitenruimte met baldakijn heeft. De solitaire boom ten noorden van Grigia toont een hoge ouderdom. Mogelijk stamt deze boom uit de bouwtijd van Grigia. De lijnbeplanting van bomen langs de ontsluitingsweg van Grigia is karakteristiek voor begroeiingen langs de Vecht.

Straatweg 76A

Het grasland van Straatweg 76A is op voormalig grondgebied van zowel Boom en Bosch als Vreedenoord gelegen. Op de kadastrale minuut uit 1832 kende het terrein nog de oorspronkelijke structuur van de zegereaelende Vecht i.e. de contouren van de formele tuin en achterliggende boomgaard. In de aanwijzende tafel uit 1832 kan gevonden worden dat het terrein was ingericht als tuinderij in het westen en het zuidoosten en boomgaard in het noordoosten. Uit prenten van P.J. Lutgers uit de tweede helft van de 19e eeuw blijkt dat het oostelijke deel van het terrein redelijk open aan de Vechtzijde is geweest. Tot op heden

is dit karakter behouden gebleven. Getuige de bonnebladen vanaf 1847 heeft de tuinderij op het oostelijke en westelijk deel bestaan tot deze in 1962 werd verkocht en in een manege werd getransformeerd.

Opschoon op het terrein van Straatweg 76A thans de bestemming ‘parkbos’ rust, is hier nooit sprake geweest van een landschappelijk aangelegde tuin. Het terrein werd uitsluitend aangewend als nutstuin voor Vreedenoord voor Boom en Bosch en was van meerdere opstallen voorzien. Het westelijke deel van het terrein is vanuit het oogpunt van de buitenplaats Vreedenoord resterend en heeft van de weinige percelen die van de tuinderij met opstallen langs de omtrek een positieve als zachte echo van de tuinderij met opstallen langs de omtrek een positieve cultuurhistorische waarde (categorie 2).

Op het huidige terrein herinnert niets aan de tuinderij; niet het grasland en diens begraizing door koeien en schapen, niet de jonge solitairen en ook niet de erfafscheidingen. Er is geen aanwijsbaar groen erfgoed in deze. In het huidige gebruik alsook in de vegetatie kennen zowel het oostelijke deel als het westelijke deel een indifferente cultuurhistorische waarde (categorie 3).

In 1999 werd de sloot op het terrein van Straatweg 76A gegraven, op het tracé van de verdwenen Heerenwagenweg en aanliggende sloten. De sloot is een echo van de oorspronkelijke scheiding tussen de tuinen van Boom en Bosch en Vreedenoord. Vanwege de ligging in de historische structuur kan een positieve cultuurhistorische waarde worden toegekend (categorie 2).

De lijnbeplanting van fruitbomen aan weerszijden van de private ontsluitingsweg van Straatweg 76A kennen niet vanwege hun plaatsing, maar eerder vanwege hun oorspronkelijke aanwezigheid op het deel van het terrein langs de Vecht een positieve historische waarde (categorie 2). Fruitbomen kwamen mogelijk ten tijde van de zegepraalende Vecht, maar zeker in de eerste helft van de 19e eeuw voor in de boomgaard die net ten zuiden van Grigia was gesitueerd.

Opstallen

Straatweg 72, Duijhuis

Het in 1840 gebouwde Duijhuis behoorde bij de buitenplaats Vreedenoord. Het Duijhuis vormde een integraal en karakteristiek onderdeel van de Engelse tuin die in opdracht van Gerrit Duuring, bewoner van Vreedenoord, werd aangelegd. Van alle tuinelementen is het Duijhuis het enige resterende. Het ‘kippenpaleis’

heeft een hoge cultuurhistorische waarde (categorie 1).

Straatweg 72, Beekoever

Beekoever is in 1926 gebouwd dichtbij de plaats waar ooit de koepel van Vreedenoord stond. Zoals De Kaap, Klein Boom en Bosch, Grigia en het Duijhuis bevindt de villa zich langs de omtrek van het gebied. Door de historische ligging kan een hoge cultuurhistorische waarde worden toegekend (categorie 2).

Straatweg 74, De Kaap

De Kaap is vanwege de asymmetrische gevelcomposities en aanbouwen een welgevoeglijke verschijning in de oorspronkelijke Engelse tuin van Vreedenoord, waarvan de huidige tuin nog kenmerken bezit. De grond waarop de villa in 1917 is gebouwd, was van invloed op de naamgeving. De Kaap was oorspronkelijk hoger gelegen grond die bij overstromingen van de Vecht droog bleef. De relatie met de omliggende buitenplaatsen is sterk. Het was de eigenaresse van Boom en Bosch en Gunterstein die De Kaap liet bouwen voor haar rentmeester. De Kaap vertegenwoordigt een positieve cultuurhistorische waarde (categorie 3).

Straatweg 74A

Het in omstreeks 1998 gebouwde woonhuis ligt ver achter de historische rooilijn langs het Laantje van Grigia, waaraan De Kaap en Klein Boom en Bosch wel gelegen zijn. Het huis heeft wat de stichting betreft geen relatie met Boom en Bosch of Vreedenoord. Ook kwam er van oudsher geen bebouwing voor binnen het bouwvlak. Het huis heeft een indifferente cultuurhistorische waarde (categorie 3).

Straatweg 74B

Hoewel de woning van zeer recente datum is, wekt deze in bouwform en plaatsing de indruk van een origineel gebouwd koetshuis, hetgeen een positieve monumentwaarde genereert (categorie 2).

Straatweg 76

Ter plaatse van Straatweg 76 stond tot omstreeks 2000 de tuinmanswoning van Vreedenoord. De huidige woning toont slechts in de tuitgevels gelijkenissen met zijn voorganger, echter heeft vooral vanwege de historische ligging een positieve cultuurhistorische waarde (categorie 2).

Straatweg 80, Klein Boom en Bosch & Straatweg 78, Grigia

De huizen Klein Boom en Bosch en Grigia bezitten niet alleen vanwege hun gelijke bouwjaar en oorspronkelijke eigenaar een hoge cultuurhistorische waarde, maar ook vanwege hun bewonersgeschiedenis. De karakteristiek van de villa's is overeenkomstig met de bebouwing aan de andere zijde van de Vecht (categorie 1).

Straatweg 76A

Reeds in 1832 kwam er bebouwing voor binnen het bouwvlak van Straatweg 76A, betreffende enkele schuren met erf, die behoorden bij de buitenplaats Vreedenoord. Het huidige woonhuis vertoont in de organisatie van de volumes overeenkomsten met de broekas en orangerie in 1832. De noordelijk gelegen schuur vormde in 1967 de basis voor de paardenstal, die in 1975 opnieuw werd verbouwd, echter ditmaal tot woonhuis. De woning heeft een positieve cultuurhistorische waarde (categorie 2), het kantoor heeft een indifferente cultuurhistorische waarde (categorie 3).

GERAADPLEEGDE ARCHIEVEN EN LITERATUUR

Archieven

Archief van [REDACTED]

Erfgoed Leiden en Omstreken

Het Utrechts Archief

Universiteitsbibliotheek Utrecht

Vrije Universiteit Amsterdam

Websites

<http://www.bing.com/maps>

<http://www.hsgis.nl>

<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

<http://www.topotijdreis.nl>

Literatuur

Manten, A.A., *Breukelen: geschiedenis en architectuur*. Kerckebosch 2008

Prins-Schimmel, M.A., *Boom en Bosch: de geschiedenis van het huis en zijn eigenaren*, Tijdschrift Historische Kring Breukelen 1984

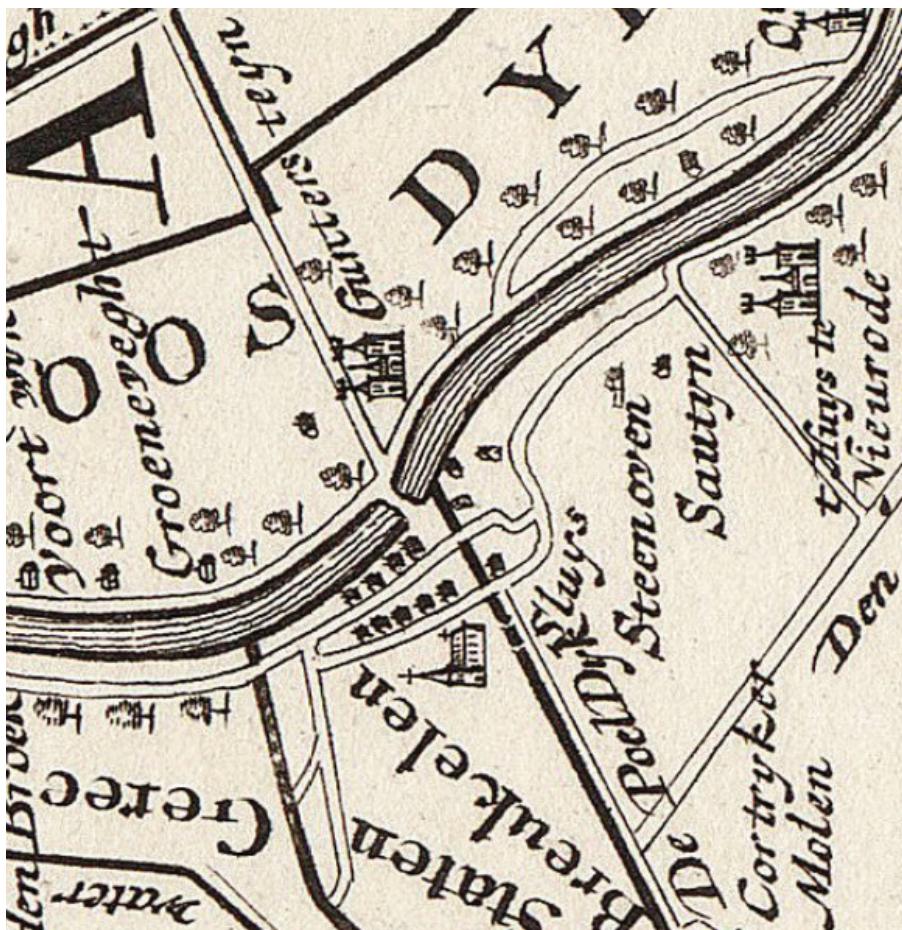
Munnig Schmidt, E., *Plaatsen aan de Vecht en de Angstel*, Canaletto 1985

Van Es, Henk J., *Muur- en wegresten nabij de Vecht, tussen Boom en Bosch en Vreedenoord*, te Breukelen, Tijdschrift Historische Kring Breukelen 2000

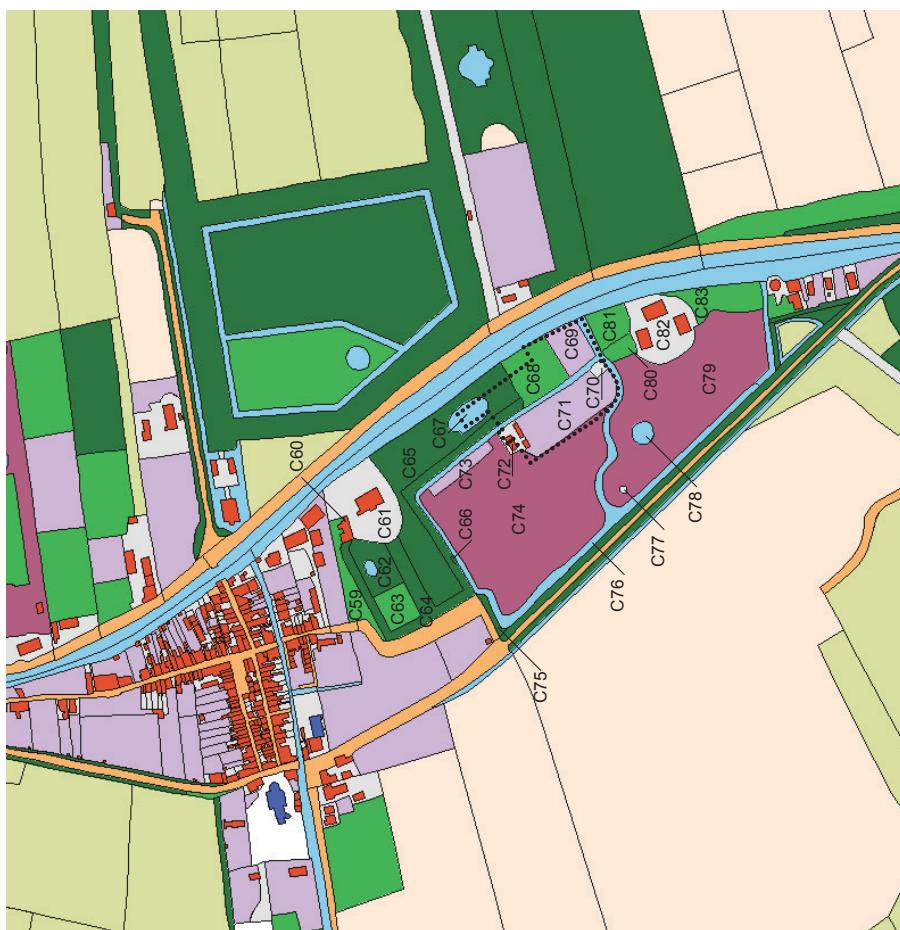
BIJLAGE CARTOGRAFISCHE AFBEELDINGEN

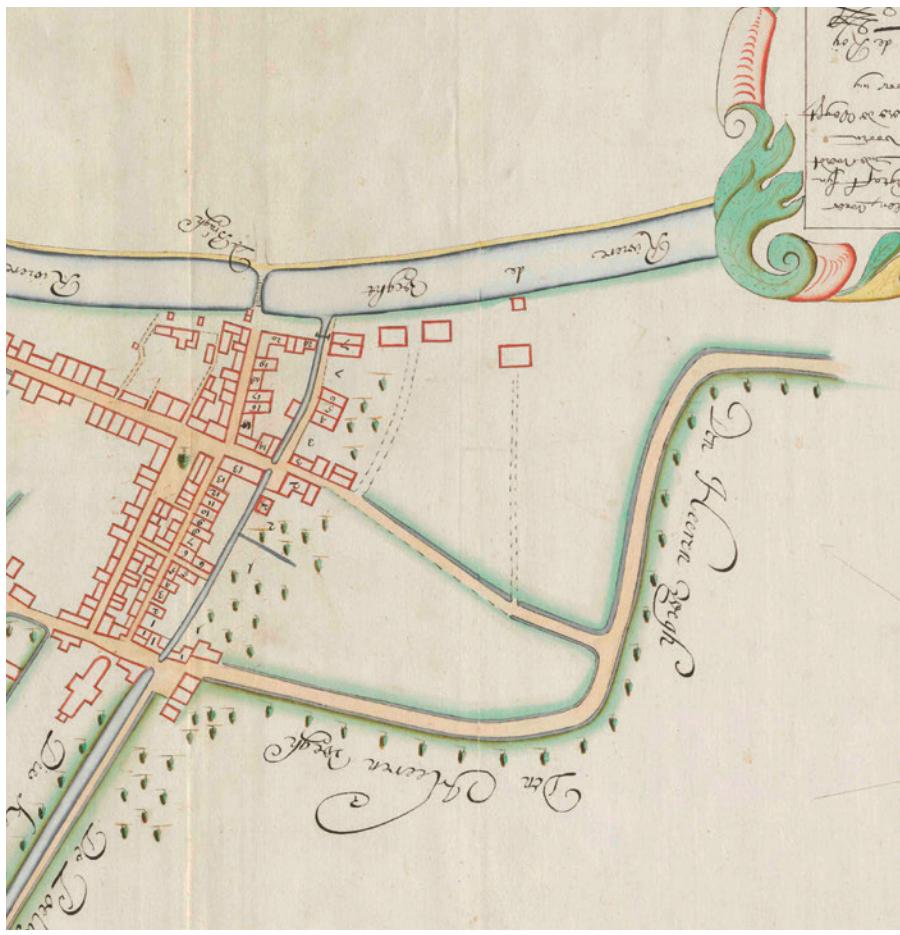
afbeelding 55. Detail uit 'Chaaerte daer inne men mach sie met de dorpen in de gestichte van Utrecht', J. van Banchem, 1570. Bron: Erfgoed Leiden en Omstreken, inv.nr. 70362. Tegenover het dorp, aan de andere zijde van de Vecht, staat Gunterstein afgebeeld. Evenwijdig aan de Vecht is de Heerenwagenweg zichtbaar, waaraan verschillende opstallen staan.

afbeelding 56. Detail van 'Nova tabula diocesaeos tractinae', Bernard de Ruij, 1743. Bron: Vrije Universiteit Amsterdam, inv.nr. 0106050434001. Het betreft een tweede druk van de kaart uit 1676. De opstal in de bocht van de Heerenwagenweg, net ten zuiden van het dorp Breukelen, is mogelijk het wegkapelletje van St. Antonius, dat korte tijd later moest wijken voor de bouw van de buitenplaats Boom en Bosch.

afbeelding 58. Kadasterkaart uit 1832, gedigitaliseerd. Bron: HSGIS. Sectie C1 nr. 59: boomgaard, nr. 60: huis en erf, nr. 61: huis en erf, nr. 62: bosch en vijver als bouwland, nr. 63: boomgaard, nr. 64: laan als bouwland, nr. 65: bosch als bouwland, nr. 66: laan als bouwland, nr. 67: vijver als bouwland, nr. 68: boomgaard, nr. 69: tuin, nr. 70: schuur en plaats, nr. 71: tuin, nr. 72: schuur en erf, nr. 73: tuin, nr. 74: lustbosch, nr. 75: bosch, nr. 76: water als bouwland, nr. 77: koepel, nr. 78: water als bouwland, nr. 79: plezierbosch, nr. 80: boomgaard, nr. 81: boomgaard, nr. 82: huis stal en erf, nr. 83: boomgaard en koepel

afbeelding 57. Detail van 'Gront-caerte van het dorp van Breuckelen, waer op aengewesen worden de erven die langs de Kerckgraaf sijn gelegen met de namen der eignenaars ... / op het pamper gebragt in de jaere 1681 door mij Bernard de Roi'. Bron: Universiteitsbibliotheek Utrecht, inv.nr. 74.20. Links is de buitenplaats Boom en Bosch, rechts het centrum van Breukelen, boven de Heerenwagenweg.

afbeelding 59. Bonneblad 1874. Bron: Kadaster Topotijdreis. Ter plaatse van de huidige woning aan Straatweg 76A stonden enkele schuren op een erf. Tot circa 1962 was het terrein van Straatweg 76A in gebruik als tuinderij. In 1875 werden zowel deze tuinderij als die aan de overzijde van de Vecht (Klein Boomveld) door dezelfde tuinder gebruikt.

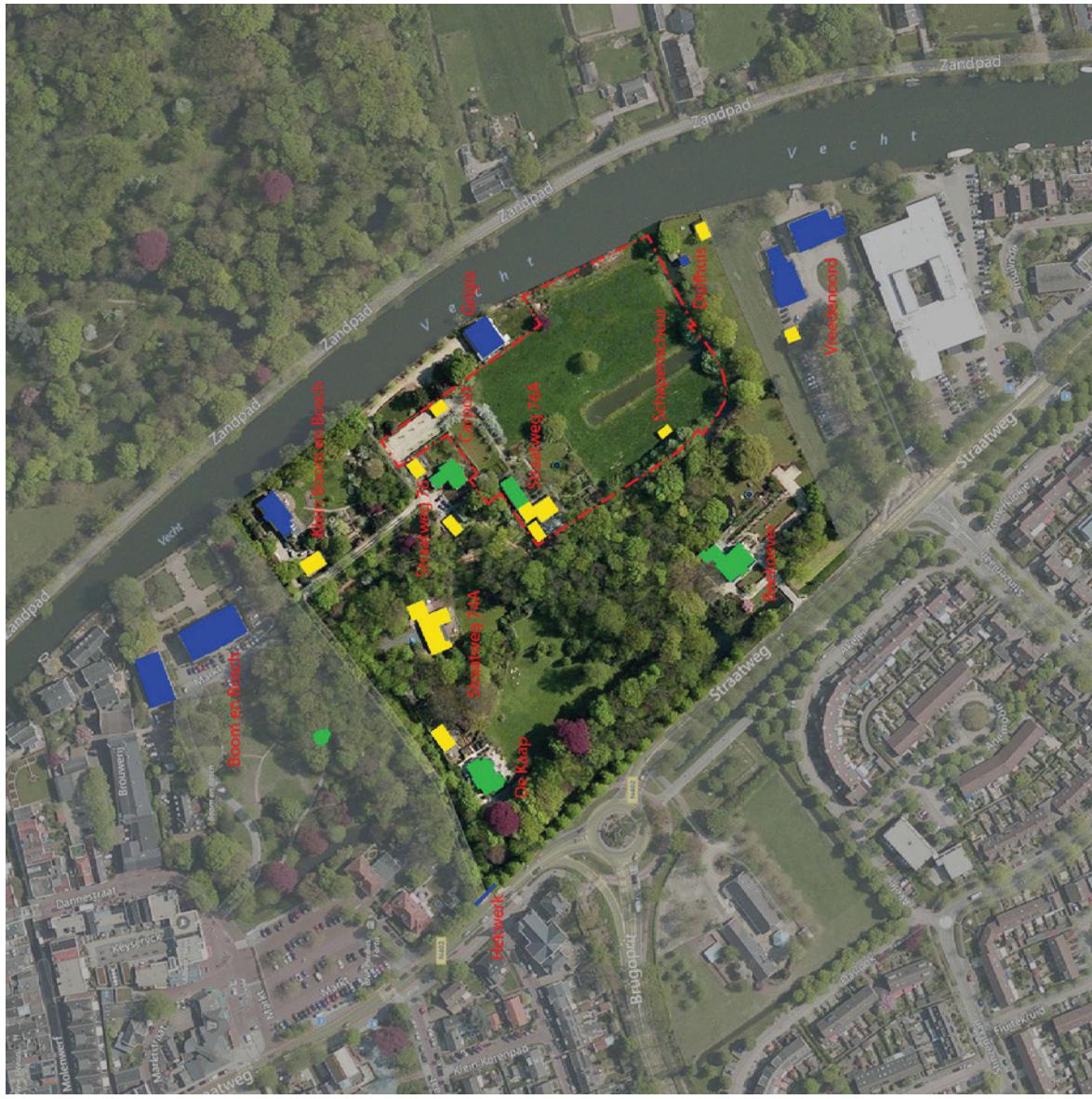

afbeelding 60. Bonneblad 1969. Bron: Kadaster Topotijdreis. Ter plaatse van de woning aan Straatweg 76 stond tot 1975 een paardenstal met springbed die in gebruik was door de ruiters van Gunterstein.

BIJLAGE SITUATIETEKENING MET CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

Luchtfoto met daarop aangegeven de cultuurhistorische waarde van de opstallen volgens de huidige situatie. De kleurcodering is volgens de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek die onder verantwoordelijkheid van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed zijn opgesteld.

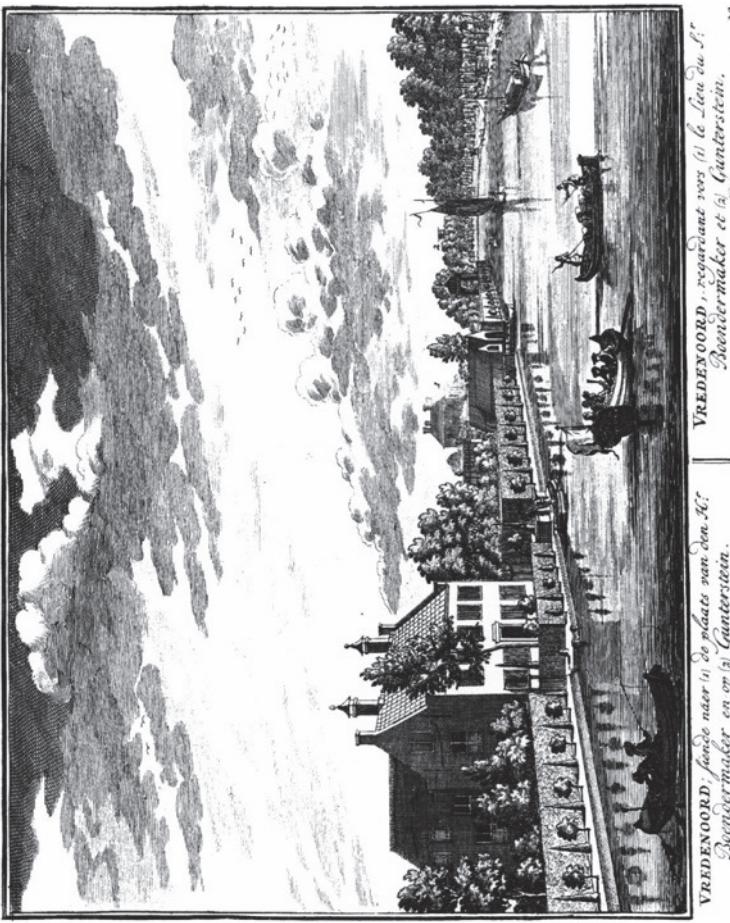
- Categorie 1: hoge cultuurhistorische waarde, behoud noodzakelijk
- Categorie 2: positieve cultuurhistorische waarde, behoud wenselijk
- Categorie 3: indifferente cultuurhistorische waarde, aangepaste vervanging mogelijk

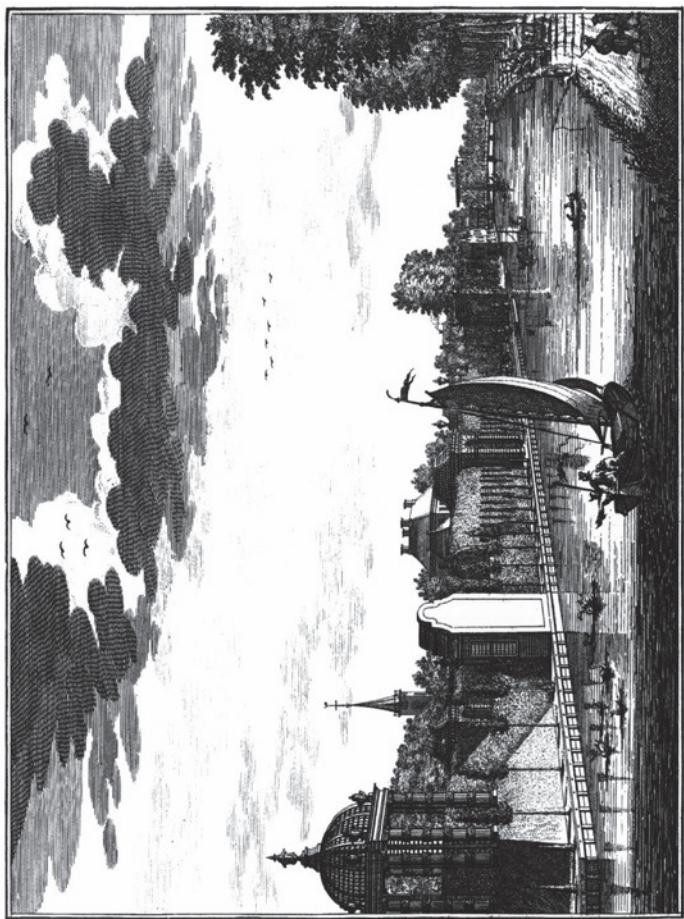
Luchtfoto met daarop aangegeven de cultuurhistorische waarde van de landschappelijke elementen volgens de huidige situatie.

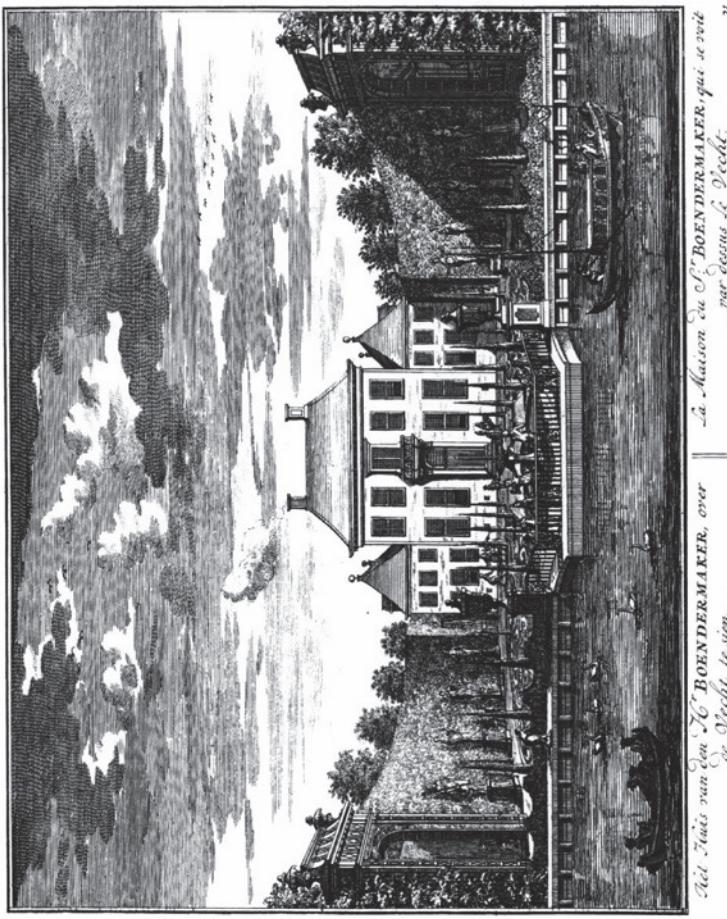
BIJLAGE TOPOGRAFISCHE AFBEELDINGEN

afbeelding 61. 'Vreedenoord; siende naer (1) de plaats van den heer Boendermaker en op (2) Gunterstein.' Bron: De Zegepraalende Vecht 1719. Het terrein van Vreedenoord strekte zich in noordelijke richting tot aan het botenhuis.

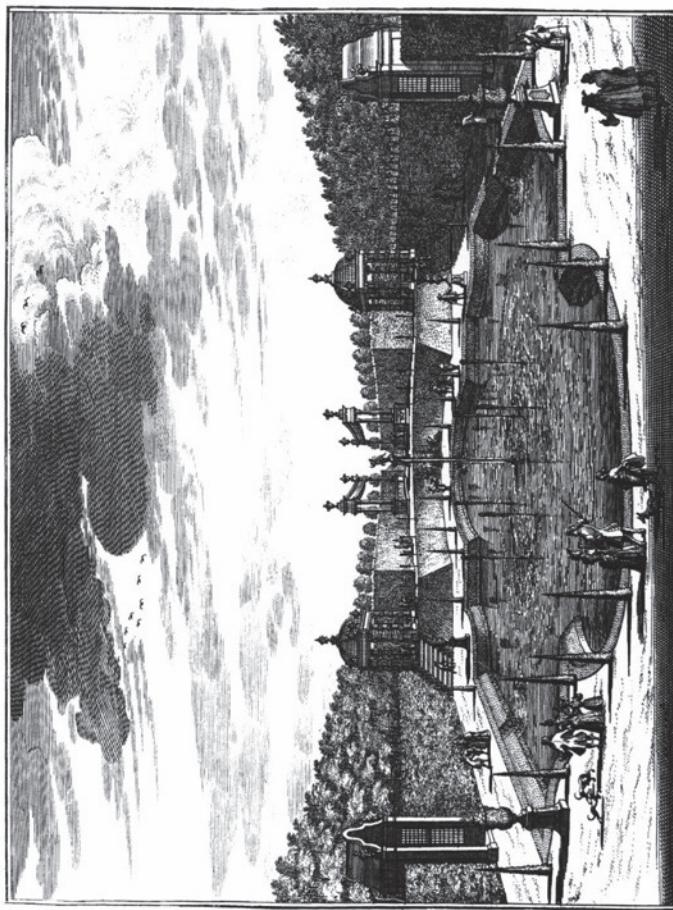

afbeelding 62. 'De plaats van den heer Theodorus Boendermaker, van buiten op syde, siende naar Breukelen.' Bron: De Zegepraalende Vecht 1719.

Le Musée des Antiquités Nationales
Het huis van den heer BOENDERMAKER, over
de Vecht te sien.
*La Maison du C^re BOENDERMAKER, qui se voit
par excess le Vecht.*

afbeelding 63. 'Het huis van den heer Boendermaker, over de Vecht te sien.'
Bron: De Zegpraaalende Vecht 1719. Wanneer men door de linker poort ging kreeg men de formele tuin voor ogen als op de volgende afbeelding. De flankerende aambouwen hadden nog niet de hoge zoals wij deze nu kennen.

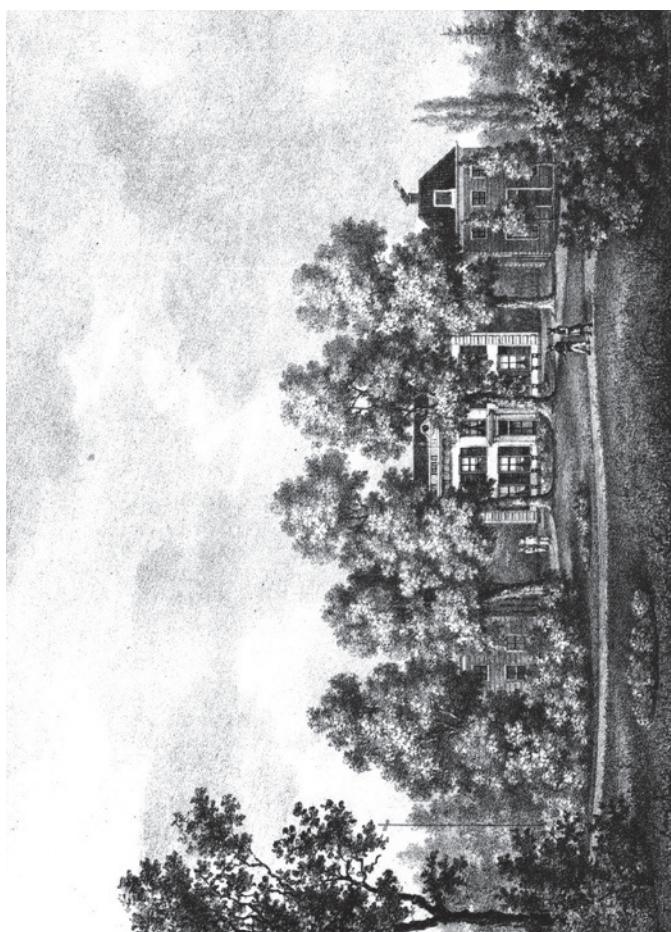

*Le Grand Bassin, au C^re BOENDERMAKER
avec la terrasse et les Gabinets.*

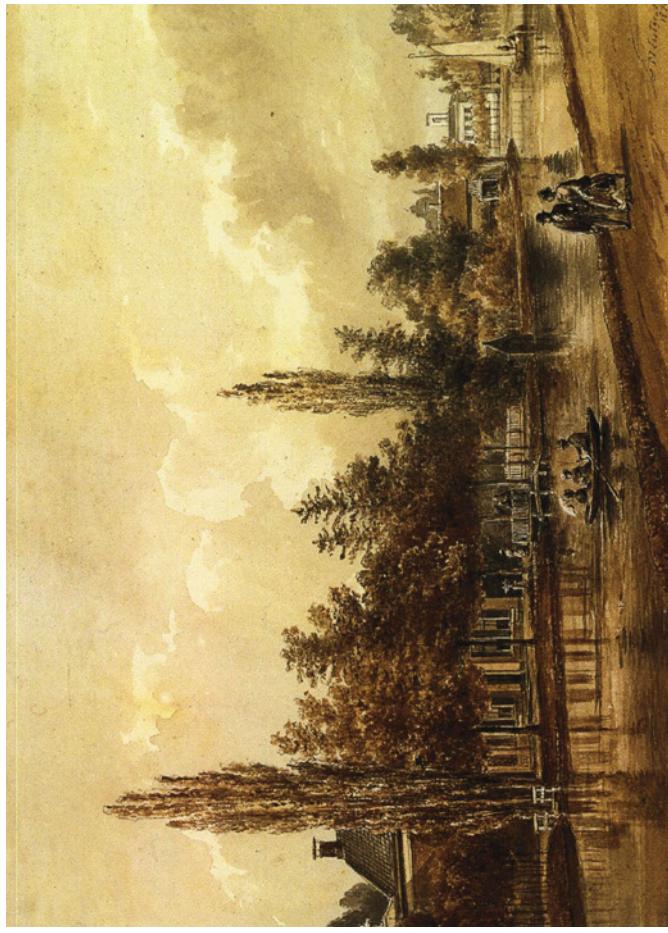
afbeelding 64. 'De heer Boendermakers grote kom, nevens de terras en haer Cabinetten.' Bron: De Zegpraaalende Vecht 1719. De achterzijde van het verhoogde terras vormde de zuidgrens van het goed van Boendermaker. Rechts van de haag ligt de Heerenwagenweg, links de rivier de Vecht.

afbeelding 65. 'Vreedenoord nabij Breukelen', met rechts het duifhuis vanaf het zandpad gezien, lithografie, P.J. Lutgers, 1834. Bron: Lisman, A.J.A.M., *Gezichten aan De Rivier de Vecht*. Uitgeverij Canaletto/Repro-Holland B.V. 2008.

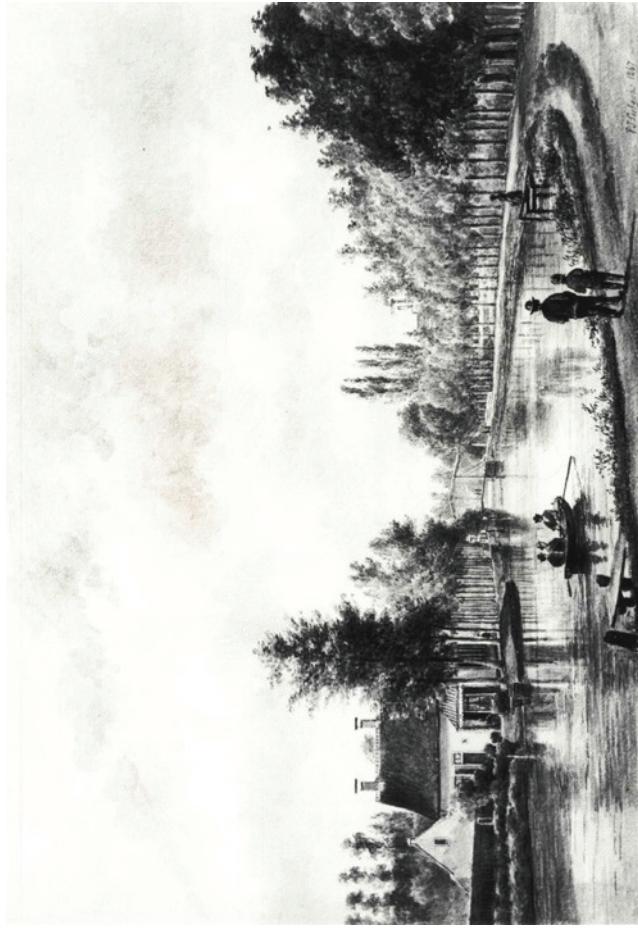
afbeelding 66. 'Vreedenoord aan de zijde van den Straatweg', lithografie, P.J. Lutgers, 1834. Bron: Lisman, A.J.A.M., *Gezichten aan De Rivier de Vecht*. Uitgeverij Canaletto/Repro-Holland B.V. 2008.

afbeelding 67. Vreedenoord ten zuiden van Breukelen, met rechts kasteel Gunterstein en Grisia vanaf het zandpad, in bruin en grijs gewassen, P.J. Lutgers, 1870. Bron: Lisman, A.J.A.M., *Gezichten aan De Rivier de Vecht. Uitgeverij Canaletto/Repo-Holland B.V.* 2001. Tussen het botenhuis en Grisia in ligt het terrein van Straatweg 76A. Het metselwerk langs de oever is in 1870 reeds niet meer aanwezig. Op de zuidoostelijke hoek van het terrein van Straatweg 76A zijn lage begroeiingen zichtbaar.

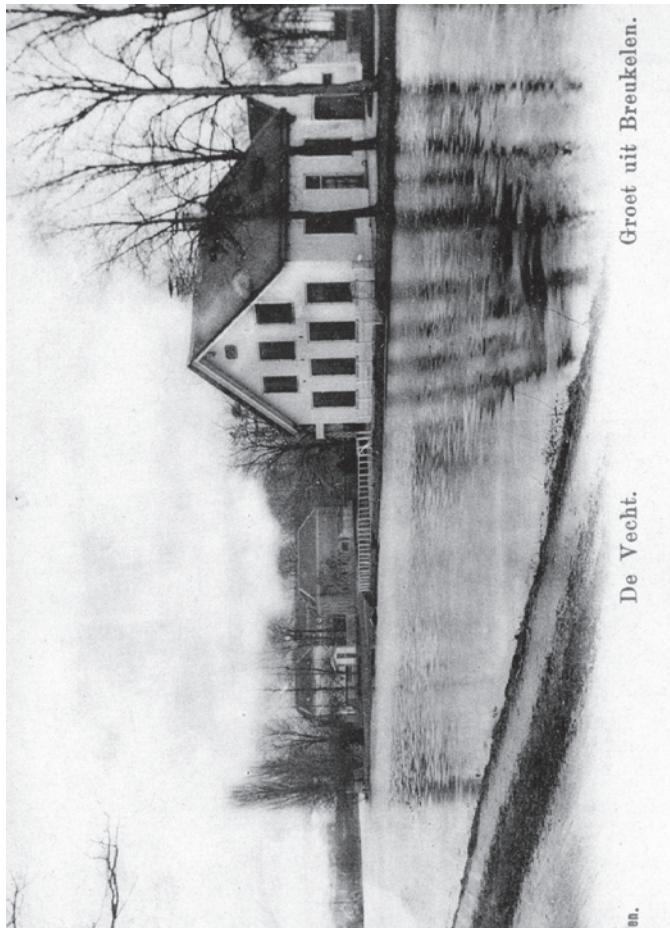
afbeelding 68. Gezicht in het park van Vreedenoord te Breukelen, in bruin en grijs gewassen, P.J. Lutgers, 1870. Bron: Lisman, A.J.A.M., *Gezichten aan De Rivier de Vecht. Uitgeverij Canaletto/Repo-Holland B.V.* 2001. De witgeschilderde gietijzeren brug lag over de meanderende sloot die de zuidelijke begrenzing van het onderzoeksgebied vormt. Mogelijk lag de brug net voor de westelijke monding van de beek.

afbeelding 69. Grisia vanuit het zuiden gezien, met rechts het zandpad dat naar de Vechtbrug leidt, in bruin gewassen. P.J. Lutgers, 1867. Bron: Lisman, A.J.A.M., *Gezichten aan De Rivier de Vecht*. Uitgeverij Canaletto/Repro-Holland B.V. 2001. Het terrein tussen Grisia en Vreedenoord in toont open. De erfafscheiding van Grisia bestaat uit een haag.

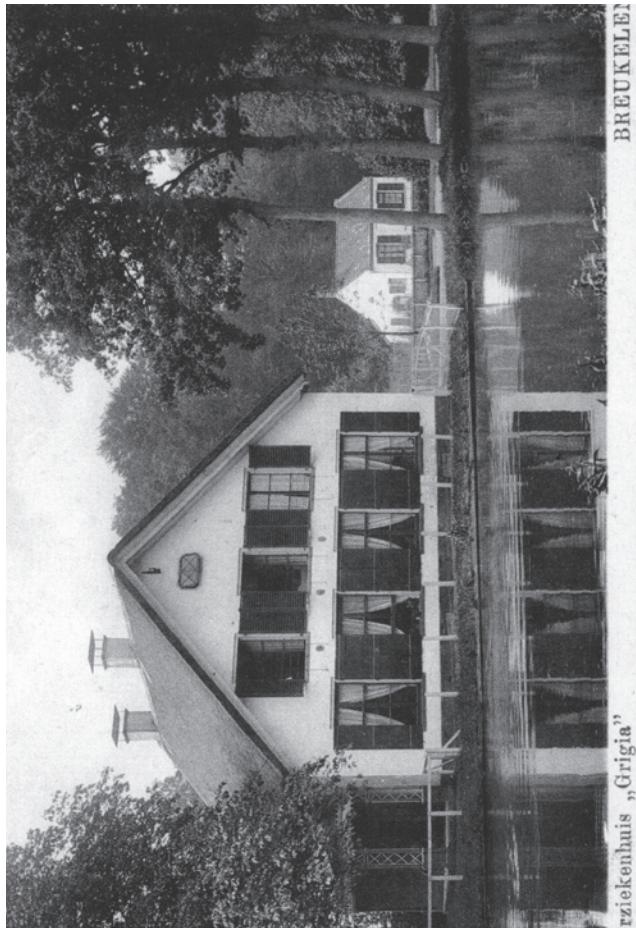
afbeelding 70. 'Boom en Bosch nabij Breukelen', gezien vanaf het zandpad, lithografie, P.J. Lutgers, 1834. Bron: Lisman, A.J.A.M., *Gezichten aan De Rivier de Vecht*. Uitgeverij Canaletto/Repro-Holland B.V. 2008. Ten opzichte van de situatie in 1719 zijn er belangrijke verschillen te ontdekken. Zo is de oever verzacht en heeft de formele tuin plaats gemaakt voor een Engelse tuin.

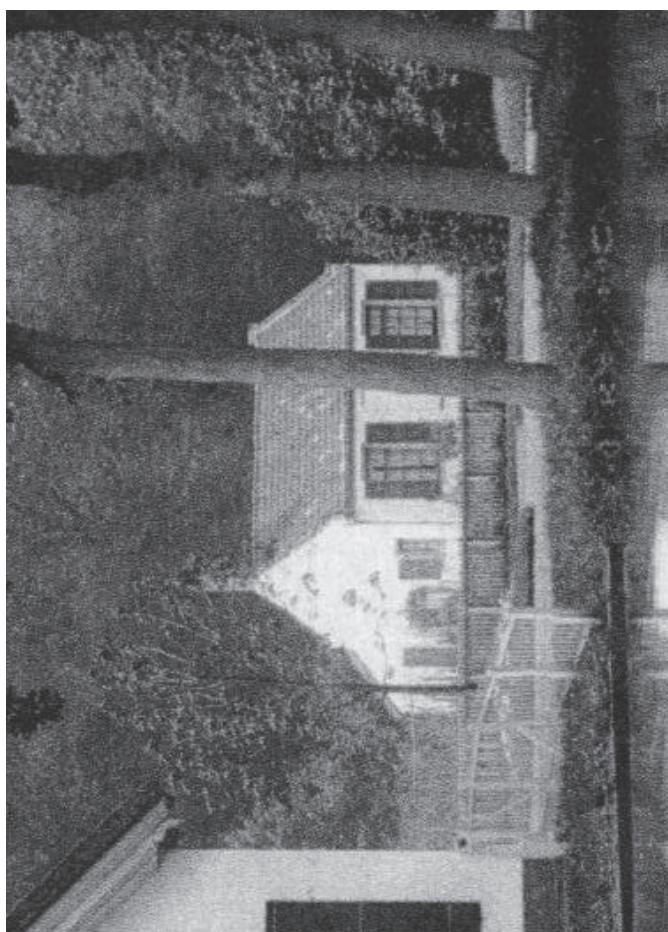
afbeelding 71. Grigia tussen 1895 en 1900. Het terrein ten zuiden (links) van Grigia toont zeer open. In de tuin van Grigia staan enkele solitairen. Op de achtergrond het Duijhuis dat destijds aan Vreedenoord toebehoorde. Bron: Het Utrechts Archief, inv.nr. 8699.

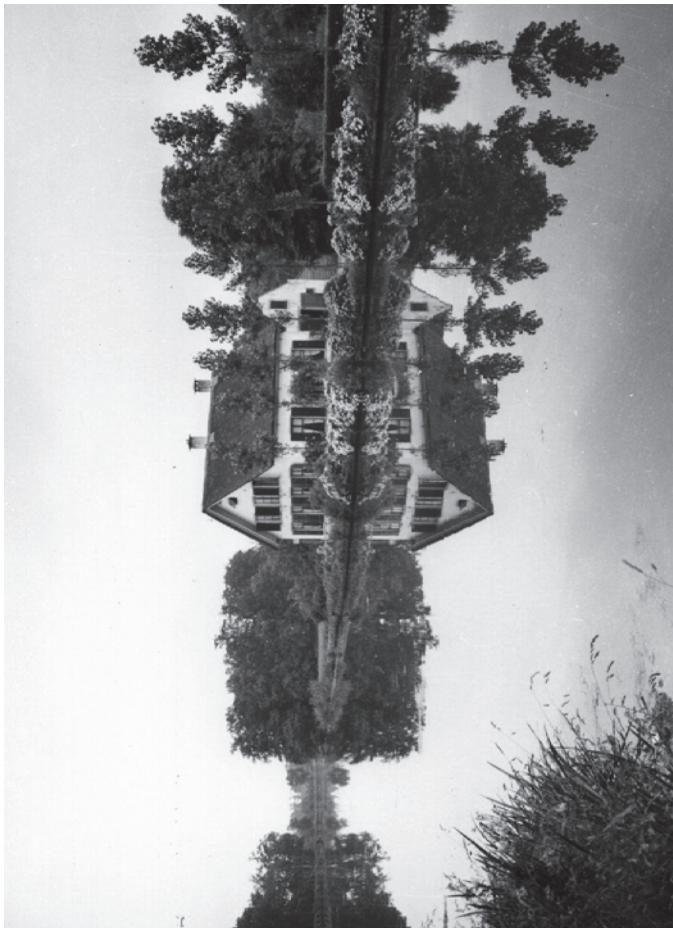
afbeelding 72. Grigia als kinderziekenhuis tussen 1900 en 1905. Het terrein ten zuiden (links) van Grigia is getuige de vele meer dan manshoge stokken in gebruik als kweekveld voor peulvruchten. Bron: Het Utrechts Archief, inv.nr. 8700.

afbeelding 73. Grigia tussen 1925 en 1930. Bron: Het Utrechts Archief, inv.nr. 8698. Rechts van Grigia staat de witgepleisterde tuimanswoning, ter plaatse van het huidige Straatweg 76. Het is een eenlaags bouwwerk met tuitgevels en tussenliggend zadeldak. De zuidgevel heeft uitgemetselde schoouders en een schoorsteen in de top. Aan de westzijde is een aanbouw met lessenaardak zichtbaar. De vensters aan de Vechtzijde zijn voorzien van luiken.

afbeelding 74. Detail uit de vorige afbeelding. Bron: Het Utrechts Archief, inv. nr. 8698.

afbeelding 75. Grigia tussen 1955 en 1960. Het terrein van Straatweg 76A toont zeer open aan de Vecht zijde. Slechts lage overbegroeiingen komen voor. De lijnbeplanting langs de Vecht aan de noordzijde van Grigia is hier zeer recent vervangen. Bron: Het Utrechts Archief, inv.nr. 5345.

afbeelding 76. Zicht op de tuinmanswoning, vanuit het zuiden. Foto voorjaar 1973. Links in beeld is de paardenstal uit 1962. Het gebouw is opgetrokken uit gele bakstenen en is voorzien van een zadeldak met gesmoerde pannen. Alle kozijnen, ramen, deuren en luiken zijn lichtbruin gebeitst.

afbeelding 77. De paardenstal ter plaatse van het huidige woonhuis Straatweg 76A. Foto: [redacted] voorjaar 1973. Voor de paardenstal bevindt zich het springbed, dat onderdeel vormde van de Manege van de afgesplitste ruiters van Gunterstein.

afbeelding 78. Zicht op het springbed voor de paardenstal. Foto: [redacted] voorjaar 1973. Thans bevindt zich op een gedeelte van het verdwenen springbed het terras van Straatweg 76A.

afbeelding 79. Ter plaatse van het huidige schapenverblijf stond een container die in de winter van 1996 werd gesloopt. Op de achtergrond is villa Beeckoever zichtbaar. Foto: [redacted] winter 1996.

WL

WEVERS & VAN LUIPEN